

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Způsoby uplatňování pohledávek s ohledem na vliv času na jejich hodnotu
Ways of Claims Applications with Regard to the Time Effect on their Value

Student: Michal Potočný

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Adam Ptašník, Ph.D.

Ostrava 2010

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci, včetně všech příloh, vypracoval samostatně a uvedl jsem veškerou použitou literaturu a další prameny.“

V Ostravě dne 7. 5. 2010

.....
Michal Potočný

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval a vyslovil uznání všem, kteří mi pomáhali při zpracování této práce. Zvláštní poděkování pak patří mému vedoucímu bakalářské práce Mgr. Adamovi Ptašníkovi, PhD. za odbornou pomoc, podnětné připomínky, cenné rady a čas, který mi věnoval.

Obsah

1	ÚVOD.....	1
2	VZNIK (NESPLACENÝCH) POHLEDÁVEK	3
3	ZAJIŠTĚNÍ POHLEDÁVEK	7
3.1	Preventivní zajištění.....	7
3.1.1	Specifické zajišťovací prostředky.....	7
3.1.2	Nespecifické zajišťovací prostředky	10
3.2	Vymáhání mimosoudní cestou	13
3.2.1	Zákonné instrumenty vymáhání.....	13
3.2.2	Mimozákonné instrumenty vymáhání.....	15
3.3	Vymáhání pohledávky soudní cestou	15
3.3.1	Soudní řízení	16
3.3.2	Rozhodčí řízení	17
3.3.3	Insolvenční řízení	18
3.3.4	Exekuční řízení	20
4	INFLACE.....	21
5	ANALÝZA A VÝBĚR VHODNÝCH ZAJIŠŤOVACÍCH PROSTŘEDKŮ A JEDNOTLIVÝCH ŘÍZENÍ.....	25
5.1	Zhodnocení preventivních zajišťovacích prostředků.....	25
5.1.1	Specifické instrumenty	25
5.1.2	Nespecifické instrumenty	28
5.2	Zhodnocení zajišťovacích prostředků využívaných při mimosoudním vymáhání	30
5.2.1	Zákonné instrumenty vymáhání.....	30
5.2.2	Mimozákonné instrumenty vymáhání.....	32
5.3	Zhodnocení jednotlivých forem řízení.....	32
5.3.1	Soudní řízení	32
5.3.2	Rozhodčí řízení	33
5.3.3	Insolvenční řízení	33
5.3.4	Exekuční řízení	34
5.4	Výběr preventivních zajišťovacích prostředků	35
5.5	Výběr prostředků mimosoudního vymáhání	35

5.6	Výběr vhodné formy řízení	35
6	DŮSLEDKY PODCENĚNÍ A ŠPATNÉHO ZABEZPEČENÍ POHLEDÁVEK..	
	37
6.1	Modelová situace	37
6.2	Důsledky špatného rozhodnutí věřitele.....	38
6.3	Plnění ve splátkách	39
6.4	Soubor doporučujících opatření	41
7	ZÁVĚR	43
	Seznam Použité Literatury A Pramenů.....	45

1 ÚVOD

Ačkoli se z počátku může zdát, že tomu tak není, existence P. nás doprovází již od nepaměti. Kdy přesně by se mohl datovat její první vznik, říct nedokážu. Troufnu si ale tvrdit, že jejímu vzniku předcházela dohoda dvou lidí, ať už z vrstvy prostých farmářů, movitějších obchodníků, nebo třeba vysoce postavené šlechty, že za určité plnění bude zaplacen později. Platbou nemusí být nutně myšleno uhrazením v penězích, protože dříve obchod probíhal formou tzv. barteru neboli směnou zboží za zboží, než přišla éra platby formou drahých kovů a prvních papírových peněz. Z tohoto hlediska si lze snadno představit situaci, kdy za poskytnutí nocleh a stravu bude farmář požadovat po rybáři nachytat pár ryb, ale ten se místo svého „plnění“ vytratí.

Přenesu-li tento příběh do současnosti, může tato situace potkat dva podnikatele, kdy za dodání zboží bude požadována úhrada s pozdější splatností, kterou D. nezaplatí. Z toho vyplývá, že nárok V. nebyl uplatněn včas a řádně, a pokud by byl uspokojen až po několika letech, projevila by se na hodnotě jeho P. i inflace. A právě kvůli těmto důvodům, vznikly s postupem času různé zajišťovací prostředky, které mají V. bránit proti nevyžádanému jednání D., pokud jich vhodně využije.

Z výše uvedeného jsem se snažil nepřímou poukázat na cíl moji práce, kterou bych se rád pokusil najít nejvhodnější zajišťovací prostředky s ohledem na okamžik jejich použití a na faktor času, který působí na hodnotu P. vlivem inflace, a případně se pokusil sestavit soubor doporučujících opatření, které by podnikatele zabezpečily proti neočekávanému jednání D. Krom možností zajišťovacích prostředků bych rád zjistil, zda problém neplnění při prodlení není možné vyřešit i variantou splátkového kalendáře.

Abych se mohl pokusit učinit požadované závěry, na samém počátku teoretické části budu vycházet ze vzniku pohledávek a problematiky vzniku nesplacených pohledávek, se kterou souvisí prodlení, nová práva a povinnosti vyplývající z prodlení a riziko promlčení. Prodlení představuje první krok před hrozícím promlčením, a proto si rozhodně zaslouží svoji pozornost k bližšímu pojednání stejně tak jako kompenzační práva V. za toto nevyžádané jednání D.

V následující kapitole bych rád teoreticky přiblížil možnosti zabezpečení V. proti neplnění a to s ohledem na okamžik použití zajišťovacích instrumentů a jednotlivých řízení a způsob jejich dělení. Tímto bych tedy rád vytvořil určitou představu o existujících

prostředcích, kterými se V. může bránit proti nežádanému jednání D. preventivně na samém počátku, při prodlení anebo opětovném neplnění. Tento teoretický základ se pak stane východiskem pro analýzu provedenou v 5. kapitole.

V poslední teoretické kapitole bych rád upozornil na inflaci, která se způsobem uplatňování P. rozhodně souvisí, protože se s postupem času projevuje na její hodnotě. Tuto kapitolu nebudu rozebírat nijak podrobně, ale přizpůsobím ji potřebám práce s ohledem na pochopení základních principů inflace a řešenou problematiku.

V kapitole 5 budu na zajišťovací prostředky a řízení nahlížet již prakticky a pokusím se provést jejich analýzu pomocí metody SWOT. Ta by měla zajistit jejich objektivní zhodnocení a srovnání, po kterém se pokusím vybrat nejvhodnější zajišťovací prostředek a řízení s ohledem na časovou účinnost uplatnění P., aby V. byla uhrazena v co největší reálné hodnotě.

Před samotným závěrem bych chtěl na modelovém příkladě poukázat na možné katastrofální důsledky, pokud V. podcení zabezpečení P., anebo nezvolí zrovna nejvhodnější způsob. Také bych chtěl upozornit na eventuální výhody plnění ve splátkách, které může být rozumným východiskem nepříznivé platební situace D. Závěrem kapitoly bych z vyvozených důsledků modelového příkladu rád sestavil soubor doporučujících ustanovení, který by se mohl stát vzorem pro mnohé podnikatele, aby se mohli co nejlépe zabezpečit proti nevyžádanému jednání D.

Budu pouze doufat, že případné dosažené výsledky se stanou inspirací pro mnohé podnikatele, protože je jen v jejich zájmu, aby nárok na peněžité plnění byl uplatněn co nejdříve a v odpovídající výši.

2 VZNIK (NESPLACENÝCH) POHLEDÁVEK

Abychom se mohli zabývat problematikou pohledávek, bude potřeba si nejprve vysvětlit několik jiných pojmů, které na sebe navazují, a pomocí nich se posléze dostaneme k hlavnímu problému. Na samém počátku začneme s vysvětlením pojmu firma.

Pro moji potřebu si ho v této kapitole vymezím pouze z pohledu ekonomického, a jak vysvětluje tento pojem Jurečka ve své publikaci Mikroekonomie A, **firmu** chápeme jako ekonomický subjekt pohybující se v ekonomickém prostředí sledující své potřeby a cíle. Ty se odvíjí podle toho, zda se jedná o firmu ziskovou nebo neziskovou. Zatím co nezisková firma usiluje o uspokojení sociálních a kulturních potřeb, základním cílem ziskové firmy je dosažení zisku. Aby ho firma mohla vykázat, musí nejdříve vyrábět určité produkty (výrobky, zboží, poskytovat služby aj.), které později prodá za peníze na trhu. K tomu potřebuje minimálně výrobní halu, stroje, energii, materiál a zaměstnance. Ty ale nepořídí, pokud na samém počátku nemá peníze. Tento proces vyjadřuje **koloběh peněz**. Pokud tedy firma chce mít příjmy z prodeje svých produktů, musí mít na začátku peníze pro zajištění jejich výroby. Vyrobené produkty se realizují na trhu, kde dochází ke jejich **směně** (materiální hodnoty) za peníze (hodnota peněžní). Firma ale nemusí peníze dostat ihned, pokud je prodává s pozdní splatností (tzv. na fakturu). V takovém případě nám vzniká nárok na jejich zaplacení do uvedeného data a tento nárok nazýváme **pohledávka**.^[6]

Po uhrazení P. se opět dostáváme na počátek koloběhu, máme peníze. Ty opět použijeme k financování potřeb firmy. Pokud je použije k nákupu oběžných aktiv, zabezpečuje krátkodobé potřeby. V případě dlouhodobých potřeb by je využila k nákupu dlouhodobého majetku nebo oběžného majetku trvalého charakteru. Tyto činnosti pak spadají do oblasti finančního řízení firmy.^[4]

Pokud by potřeba firmy po penězích byla tak naléhavá, že by si nemohla dovolit čekat do data splatnosti P., mohla by využít v rámci finančního řízení možnosti jejího prodeje a tím by se jí dostalo potřebné části peněžních prostředků vázaných v pohledávkách. Odkoupením krátkodobých pohledávek se zabývá faktoring, dlouhodobých forfaiting, ale o nich bude řečeno více v části 3.1.2

S odkoupením P. tyto společnosti přebírají určité riziko, které jinak hrozí podnikateli – V., protože v dnešní době je u D. běžnou praxí řádně a včas nesplácet své Z. a tím se dostávat do **prodlení s plněním** své povinnosti.^[9]

Tímto prodlením se pohledávky V. stávají nesplacenými, protože se mu nedostanou v dohodnuté době peníze, které nemůže použít k financování svých potřeb, což ho může dovést do nepříjemné situace, kdy bude ohrožena jeho existence, nebo dokonce zrušena jeho firma. Proto od tohoto okamžiku záleží jen na V., jak se postaví k uplatnění svého práva na peněžité plnění s pozdní splatností. Z pohledu D. toto plnění představuje povinnost zaplatit V. smlouvenou částku s pozdní splatností D. a nazývá se **závazek**. Pro účely své práce budu stát na straně V. v situaci, kdy splnil veškeré povinnosti vůči druhé straně (D.), a D. se dostal do prodlení nezaplacením peněžitého Z. Předešlou větou je zaručeno, že prodlení D. není způsobeno prodlením V.

Jak bylo uvedeno výše, D. se nachází v prodlení, jestliže nesplnil řádně (nezaplatil smlouvenou částku v dohodnuté výši a způsobem) a včas (do data splatnosti) svůj Z. a dokud neposkytne řádné plnění (nezaplatí jej v dohodnuté výši) nebo tento Z. nezanikne jiným způsobem. Jelikož právo V. je povinností D., vznikají D. v důsledku prodlení nové povinnosti. Podle obchodního zákoníku, pokud je D. v prodlení, má V. právo:[9]

- trvat na řádném plnění, pokud není v zákoně uvedeno jinak
- na zaplacení **úroků z prodlení** z nezaplacené částky určené ve smlouvě, a pokud nebyly smlouveny, vychází se z nařízení vlády 142/94 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku.
- požadovat náhradu **škody** způsobenou prodlením, pokud tuto škodu nepokrývají úroky z prodlení. Odstoupit od smlouvy může jen z důvodů uvedených ve smlouvě anebo v zákoně.

Tato práva V. rozvedu podrobněji v následujících odstavcích. Řádným plněním je v této části myšleno, že V. má stále právo na to, co bylo mezi nimi dohodnuto.[9]

U smlouvy o dodání zboží, uzavřené mezi podnikateli, vzniká V. právo na úroky z prodlení (podle občanského práva) prvním následujícím dnem po datu splatnosti. Nařízení vlády 142/1994 Sb., kterým se stanoví výše úroků z prodlení a poplatku z prodlení podle občanského zákoníku, v aktuálním znění k 19. 1. 2009, v § 1 uvádí: „*výše úroků z prodlení odpovídá ročně výši repo sazby stanovené Českou národní bankou, zvýšené o sedm procentních bodů. V každém kalendářním pololetí, v němž trvá prodlení*

dlužníka, je výše úroků¹ z prodlení závislá na výši repo sazby stanovené Českou národní bankou a platné pro první den příslušného kalendářního pololetí. “V moji práci budu předpokládat, že k prodlení D. došlo již v době platnosti tohoto nařízení, a tudíž se jím bude řídit. Tyto úroky představují kompenzaci za pozdní plnění a její výše se odvíjí podle délky doby prodlení a dlužné částky. V důsledku prodlení se na reálné hodnotě pohledávky projeví čas v podobě inflace, která její reálnou hodnotu snižuje, proto V. může požadovat i její kompenzaci (o samotné inflaci bude řečeno více v 4. kapitole). V. se také může domáhat náhrady za vzniklou škodu, nebo ušlý zisk v podobě nevyužité příležitosti. Obecně vzato, pozdním hrazením může V. považovat dlužnou částku za poskytnutý úvěr a za takový může požadovat úrok stejně jako banka. Prakticky poukážu na tyto nároky V. v části 6.3, kdy po prodlení bude dohodnuto na hrazení P. ve splátkách.[9]

Škodou je myšlena jakákoli újma vyčíslitelná v penězích. Za škodu se také považují veškeré náklady, které musel V. (poškozený) vynaložit v důsledku porušení povinnosti D. Pokud D. nesplní svoji povinnost uhradit svůj Z., je povinen nahradit V. škodu způsobenou jeho prodlením. V moji práci nebudu předpokládat, že D. porušil tuto povinnost okolnostmi vylučujícími jeho odpovědnost (neboli překážkou), nebo vinou třetí osoby. Skutečná škoda a ušlý zisk se nahrazují v penězích. Poškozená strana (V.) může požadovat, aby mu druhá strana (D.) nahradila místo skutečně ušlého zisku zisk dosahovaný za obdobných podmínek v obchodním styku. Náhrada škody nemůže být soudem snížena. [9]

Pokud je V. závislý na včasném hrazení svých pohledávek, může mu prodlení D. způsobit závažné komplikace. Proti takovému jednání se V. může pojistit vhodnými zajišťovacími instrumenty, na které se musí dohodnout obě strany. O instrumentech bude řečeno více v 3 kapitole .

Prodlení D. by V. opravdu neměl brát na lehkou váhu a měl by se domáhat svého práva bez zbytečného odkladu a neměl by naivně důvěřovat opakovaným slibům úhrady, aby se vyhnul případnému **promlčení práva**.

Samotné promlčení práva nepředstavuje zánik práva, ale jeho citelné oslabení. Pokud by se V. domáhal svého práva u soudu po uplynutí promlčecí doby, postačilo by, aby D. vznesl námitku promlčení po uplynutí promlčecí doby a tím by toto právo V. nemohlo být

¹ ÚZ OBČANSKÝ ZÁKONÍK A SOUVISEJÍCÍ PŘEDPISY, podle stavu k 19. 1. 2009. Ostrava: Sagit, a. s., 2009. 272 s. ISBN 978-80-7208-729-7 s. 92

přiznáno nebo uznáno soudem. Promlčecí lhůta začíná běžet prvním dnem po datu splatnosti P. a činí čtyři roky. Obecné omezení promlčecí doby činí 10 let od okamžiku, kdy začala poprvé běžet, a tudíž se desetiletá lhůta nepřerušuje ani některým z řízení. Promlčecí doba přestává běžet, pokud se V. začne domáhat uspokojení svého práva v soudním řízení anebo v rozhodčím řízení na základě způsobu stanoveného v platné rozhodčí smlouvě nebo podle pravidel, podle kterých se řídí rozhodčí řízení. Z toho vyplývá, že pokud se V. domáhá svého práva v soudním nebo rozhodčím řízení před uplynutím promlčecí lhůty, nemůže D. uplatnit námitku promlčení, přestože základní čtyřletá doba už uběhla. Z tohoto důvodu je důležité domáhat se svého práva bez zbytečného odkladu, aby V. měl co největší šanci, že mu bude jeho nárok právně přiznán v některém z řízení.[9]

Z několika posledních odstavců vyplývá, že podnikatele – V. může s P. potkat mnoho nepříjemností. Proto by se měl starat o jejich zabezpečení předem tzv. preventivním zajištěním pohledávek. To však neznamená, že po datu splatnosti je podnikatel bezmocný. I zde se může domáhat svého práva a to mimosoudním domáháním nebo soudní cestou. O tom více již v následující kapitole.

3 ZAJIŠTĚNÍ POHLEDÁVEK

Jak bylo řečeno v závěru předešlé kapitoly, použitím zajišťovacích prostředků u P. se V. může chránit proti neočekávanému porušení povinnosti D. Nejvýznamnějším porušením pro V. nejčastěji bývá řádné neuhrazení P. v dohodnutém termínu. S touto nemilou událostí musí V. počítat předem hlavně u nových a neznámých zákazníků, a proto by se je neměl bát použít. Tím ale nechci říct, že u stálých klientů jejich použití odpadá.

Preventivní zajištění

V této části kapitoly budou popsány zajišťovací prostředky, které V. může zahrnout do smlouvy, anebo mohou být sepsat zvlášť. V praxi se obecně používají prostředky specifické upravené zákonem a nespecifické vzniklé časem podnikatelskou praxí. K prostředkům podloženým zákonem se často vztahují povinné obsahové a formální náležitosti, které musí být splněny, abychom je za takové mohli považovat. To ale neznamená, že u nespecifických prostředků se písemná forma nevyužívá. Právě naopak, protože písemným podložením můžeme prokázat, co bylo dohodnuto mezi subjekty.

3.1.1 Specifické zajišťovací prostředky

Zástavní právo

Zástavním právem² lze zajistit P. peněžitou i nepeněžitou, již existující i budoucí. Aby toto právo mohlo vzniknout, musí být sepsáno podle občanského zákoníku (vzniká ale i z jiných důvodů stanovených zákonem). D. je často i zástavce – vlastníkem předmětu, který byl dán do zástavy k zajištění dluhu. Může to být i osoba jiná. Kromě těchto subjektů musí být ve smlouvě určen předmět zástavy a zajišťovaná P. Předmětem zástavy mohou být nemovitosti (vkladem do katastru nemovitostí), věci movité dané k úschově k uschovateli, podnik, jiná P., cenné papíry a jiné, pokud se k nim vztahuje vlastnické právo D. nebo jiné osoby s jejím souhlasem. K zastavenému majetku se může vázat i více zástavních práv. Ty jsou potom uspokojovány podle pořadí svého vzniku, pokud není stanoveno jinak. Zastavená věc musí být dána do úschovy zástavnímu věřiteli nebo jiné osobě, na které se zástavce a věřitel dohodli. Je-li sepsána zástavní smlouva a D. řádně a však včas nesplní svůj Z., záleží na věřiteli, zda uspokojí svoji P. ze zástavy nebo z jiného

² K zpracování této části bylo využito Bařínová (2007) viz. [1] a Pilátová (2009) viz. [7]

majetku D. Pokud se tak věřitel rozhodne, může prodat zástavu ve veřejné dražbě, ale musí o tom předem informovat D. (příp. i zástavce). Z utržených peněz je uhrazena věřitelova P. a případný přebytek vrácen D. Z tohoto vyplývá jeho donucovací a nahrazovací funkce.

Ručení

Ručením se v závazkovém vztahu vytváří nový vztah a to mezi V. a třetí osobou – ručitelem. Z něho vyplývá, že ručitel je povinen uspokojit P. V., pokud tak neučiní D. Za D. se může zaručit i několik ručitelů, stejně tak se ručitel (ručitelé) může zaručit za celou P. nebo jen její část. Ručení vzniká oznámením V. Tím je zaručena povinnost ručitele plnit, pokud se k tomu nemá D. V prohlášení musí být označeny subjekty a případné omezení ručení P., jinak je ručitel povinen ručit za celou P. neomezeně. Pokud ručitel splnil Z. za D., stává se jeho V. a je oprávněn požadovat po něm náhradu toho, co za něj plnil.[1]

Bankovní záruka

Bankovní záruka³ funguje na obdobném principu jako ručení s tím rozdílem, že ručitelem je v tomto případě banka. Z pohledu V. je považována za nejrychlejší a nejúčinnější forma zajištění splní peněžitého závazku D. Plněním za D. získává banka postavení V. a po té je v její kompetenci, jak si zajistí náhradu tohoto plnění od D. Vznik bankovní záruky je podmíněn prohlášením banky v záruční listině a toto prohlášení je neodvolatelné. K jejímu vydání je zapotřebí příkazu V. Bankovní záruku lze považovat za platnou až ve chvíli, kdy ji dostane její příjemce. Ten by měl ověřit její podpisy a zkontrolovat, zda její formulace neumožňuje dvojí výklad. Po obsahové stránce musí bankovní záruka obsahovat záruční podmínky banky, částku, za kterou se zaručuje a platnost záruky převyšující splatnost Z. Banka bude plnit za D. až po vyzvání V. Než tak učiní, může požadovat předložení určitých dokumentů, pokud je tak stanoveno v záruční listině, aby se ochránila před zneužitím. Závazková odměna je cenou za poskytnutí bankovní záruky a její výše se liší podle rizika a platnosti záruky.

Zajištění převodem práva

D. může uspokojit V. převodem práva⁴, pokud se jedná o právo převoditelné. Nejčastěji se převádí P. vůči třetí osobě a vlastnické právo k cenným papírům. K tomuto zajištění nelze použít např. práva autorského nebo práva na plnění vázané na určitou

^{3 4} K zpracování této části bylo využito Bařínová (2007) viz [1] a Pilátová (2009) viz [7]

osobu. Princip tohoto zajištění spočívá v uspokojení V. z převedeného práva, pokud D. nesplní Z.

Smluvní pokuta

Smluvní pokuta⁵ představuje paušální náhradu za porušení povinnosti některé ze smluvních stran (pozdní dodání zboží, neuhrazení Z. do data splatnosti aj.), přestože nedošlo ke vzniku škody. I kdyby smlouva písemná nebyla, ujednání o smluvní pokutě musí být vždy písemné a musí splňovat obsahové náležitosti (konkrétní výše nebo způsob jejího určení). Pokud se domluvila fixní částka, D. je povinen ji zaplatit i tehdy, ačkoli převyšuje hodnotu vzniklé škody. V. se může domáhat i náhrady skutečné škody, pokud vznikla porušením povinnosti D. a smluvně sjednaná výše nepokrývá její náhradu. Zákon její maximální výši neomezuje, proto záleží dohodě smluvních stran. Podle právních zásad by ale měla být přiměřená významu a hodnotě uzavřeného obchodu, a tudíž by neměla být v rozporu se zásadami slušného obchodního jednání a dobrými mravy. Pokud by i přesto byla nepřiměřená, existuje zde moderační právo soudu, které ji může snížit na přiměřenou hodnotu.

Směnka

Směnka⁶ patří mezi oblíbený zajišťovací prostředek, protože je velmi jednoduchá a zaručuje návratnost P. ve zkráceném soudním řízení, pokud D. nesplní svůj Z. předepsaným způsobem. Zákon vymezuje směnku jako obchodovatelný cenný papír se zákonem přesně vymezenými náležitostmi. Díky nim je směnka odlišitelná od „obyčejného papíru“. Absence některé z nich automaticky znamená její neplatnost. Mohou v ní být uvedeny ale i jiné náležitosti běžně užívané v obchodní praxi. Obsah směnky se liší podle toho, kdo ji vystavil a podle toho rozlišujeme směnku vlastní a cizí. Ve vlastní směnce se D. (výstavce) zavazuje k zaplacení dohodnuté částky V. v určený den a na stanoveném místě. Směnka cizí se liší tím, že k uspokojení V. využívá D. třetí osoby (směnárníka). Tomu musí oznámit, že na něho vystavil směnku a to pomocí směnečného návěštíku (avíza). Na směnce tedy musí být uvedeny jména všech subjektů. Jeho obsahem je zdůvodnění, proč takto vystavil směnku a způsob, jakým se spolu později vyrovnají. Pokud směnku podepíše, stvrzuje tím přijetí směnky a stává se hlavním D.

^{5 6} K zpracování této části bylo využito Bařínová (2007) viz [1] a Pilátová (2009) viz [7]

Kapitalizace pohledávek

Kapitalizace P. je založena na dohodě umožňující D., že nemusí splatit Z. peněžně. Za to V. získá majetkovou účast v dlužnické společnosti. Z účetního hlediska V. zanikne P., ale zvýší se mu dlouhodobý finanční majetek. Jako problém zde vyvstává ocenění majetkové účasti nebo akcií ve vztahu k P., protože na počátku podnikání se nominální hodnota rovná tržní hodnotě, ale v průběhu podnikání se její tržní hodnota mění. Pokud by nominální hodnota firmy byla menší než tržní hodnota, získal by budoucí akcionář výhodu, protože cena akcie by byla vyšší, než její nominální hodnota. Tím by ale byli znevýhodněni současní akcionáři, a proto by nejdříve mělo dojít ke zvýšení základního kapitálu a až poté ke kapitalizaci. V opačném případě by byl znevýhodněn budoucí akcionář, a tudíž by před kapitalizací P. muselo nejdříve dojít k poklesu základního kapitálu. [1]

3.1.2 Nespecifické zajišťovací prostředky

Smlouva

Než dojde ke vzniku P., musíme uzavřít smlouvu⁷. Při podnikání se daleko častěji setkáváme s fakturou než smlouvou, ačkoli obchodní zákoník pracuje pouze s termínem smlouva. Přestože zákon smlouvy upravuje, jednotlivá doporučující ustanovení vznikla až podnikatelskou praxí. Aby se podnikatel vyhnul problémům již na samém počátku, měl by:

- prověřit si u obchodních partnerů, jaká je solidnost potenciálního odběratele na základě jejich dosavadních zkušeností
- ověřit si identifikační údaje odběratele. Aby se V. vyhnul nepříjemnostem spojeným s těmito údaji, je vhodné si zažádat o aktuální výpis z obchodního rejstříku anebo si ještě před uzavřením smlouvy odběratele pořádně prověřit v odpovídajících databázích, které se v dnešní době nacházejí volně na internetu. Pokud si potenciálního odběratele důkladně prověří, vyvaruje se tak uzavření smlouvy s D., osobou, která na daném místě ve skutečnosti nesídlí apod.
- vydávat zboží ve chvíli, až je faktura zcela zaplacená. Tím se vyhne problému, kdy odběratel pouze odebere zboží, ale nezaplatí za něj do data splatnosti

⁷ K zpracování této části bylo využito Bařínová (2007) viz [1] a Pilátová (2009) viz [7]

- přijímat platby raději v hotovosti (v mezích zákona). V. by tak měl činit u prvních několika dodávek, než se ujistí o solventnosti a důvěryhodnosti klienta.
- dbát na to, aby smlouva byla uzavřena velice podrobně a byly použity jednoznačné výrazy, aby se vyhnul případnému dvojímu výkladu. V takové smlouvě by nemělo chybět:
 - a) správné a úplné označení smluvních stran. Mezi tyto informace patří osobní údaje, adresa bydliště, obchodní firma, dodatek označující právní formu, sídlo včetně identifikačních čísel a bankovního spojení. Ačkoli se to na první pohled nezdá, právě zde na základě milných nebo nepravdivých údajů se podnikatel může dostat do vážných problémů.
 - b) Způsob placení
 - c) datum splatnosti
 - d) ujednání o vhodném zajištění
 - e) označení obchodního případu – jaké smlouvy se faktura týká
- Dále by se podnikatel neměl vyhýbat prověření, zda uzavírá smlouvu s osobou oprávněnou. U podnikatele fyzické osoby je to sám podnikatel nebo na základě plné moci jeho zástupce. Za obchodní společnosti jedná jejich statutární orgán, nebo udělením prokury prokurista. O pravomoci zástupce k uzavření smlouvy si musíme být opravdu jisti, jinak se vystavujeme nebezpečí neplatnosti smlouvy. [7]

Z toho vyplývá, že určitou prevencí podnikatele je i dobrá **informovanost**. Ideální by pro podnikatele bylo, kdy by měl stále k dispozici pravdivé, aktuální informace s velkou užitnou hodnotou za málo peněz. Tato představa je pouhou utopií, protože za kvalitní informace se draze platí. Informace můžeme získat z vnitřních zdrojů, které představuje dosavadní platební morálka našich odběratelů. Vnější zdroj jsou již zmíněné rejstříky, které nám poskytují informace vztahující se k podnikateli (sídlo, identifikační číslo, základní kapitál...) a základní finanční ukazatele (rozvaha, výkaz zisku a ztráty). Pokud nemáme čas k jejich vyhledáním, můžeme zaplatit za služby informačních kanceláří. Nejznámějšími a největšími jsou firmy Dun & Bradstreet a Intercredit. [1]

Smluvní záloha

Smluvní záloha⁸ je rozšířeným instrumentem k zajištění splnění peněžitého Z. Její úpravu v zákoně nenalezneme, záleží zcela na dohodě účastníků. Může mít podobu částečné úhrady smluvené částky, ale i platbu celé ceny. Částečná úhrada se často stanovuje procentem z celkové ceny podle potřeby V. a může sloužit ke krytí počátečních nákladů i k prověření solventnosti D.

Pojištění pohledávek

V dnešní době se vyskytují společnosti, které nabízejí možnost pojištění platby zejména, pokud se jedná o P. ze zahraničí, protože se zde může vyskytovat spousta rizik jako nepříznivá politická situace, ekonomické potíže nebo přírodní katastrofa aj. Tyto společnosti pak disponují rozsáhlými databázemi, na základě kterých si prověří bonitu odběratele a rozhodnou se o převzetí a zabezpečení jejich vymáhání. Na tomto principu u nás funguje společnost EGAP, která nabízí možnost pojištění i tuzemských pohledávek.[1]

Factoring

Factoring je jednou ze zvláštních forem financování, při které je smluvně sjednáno s faktoringovou společností odkoupení krátkodobé P. před datem její splatnosti. Než dojde k uskutečnění samotného aktu prodeje, faktoringová společnost si prověří, jaká je bonita D. Při splnění vyhodnocovacích kritérií ji může odkoupit na základě faktoringové smlouvy a tím se stane novým V. odběratele (D.). Tato smlouva potom představuje smlouvu o postoupení P., nejčastěji uzavíranou na určité časové období. Ve smlouvě může být postoupení vyloučeno nebo k němu může být vyžadováno odběratelova (D.) souhlasu. Z této smlouvy vyplývá pro faktora Z. proplácet dodavateli určitou část P. S odkupem faktor zpravidla přebírá veškerá rizika, jedná se tedy o odkup bez zpětného postihu. Na dodavatelské faktuře se pak nachází dovětek (cestní formule), podle kterého je odběratel povinen hradit P. faktoringové společnosti. Z této faktury nechává dodavatel vytvořit kopii, kterou potom zasílá faktoringové společnosti. Factoring se jeví jako skvělá příležitost získání peněžních prostředků před datem splatnosti P., pokud by se firma nacházela v peněžní nouzi, protože s nimi může okamžitě disponovat. Bohužel se V. nedostane celé částky, protože ji faktor neodkoupí za původní hodnotu. [1]

Forfaiting

⁸ K zpracování této části bylo využito Bařínová (2007) viz [1] a Pilátová (2009) viz [7]

Forfaiting funguje na obdobném principu s několika odlišnostmi. Odkud se týká střednědobých a dlouhodobých pohledávek zajištěných některým z instrumentů. Tím je zaručeno, že pokud forfaitingové společnosti nezaplatí odběratel, zaplatí za něj např. banka. Další výhoda spočívá v přechodu kurzovního rizika a nedobytnosti postoupené pohledávky na forfaitéra. Odkoupení je pak založeno na diskontní bázi, kdy Forfaitér proplácí pohledávku při jejím odkupu v hodnotě snížené o diskont.[1]

Sekuritizace

Sekuritizací dochází k prodeji stávajících nebo budoucích pohledávek, které je možné spojit v jeden celek, na finančním trhu. Bohužel se s ní objevují vysoké náklady a navíc její uplatnění v našich podmínkách nám neumožňuje nejisté ekonomické prostředí a dosavadní právní úprava.[1]

Mezi zajišťovací prostředky patří i další jako dokumentární akreditiv, dokumentární inkaso nebo pojištění pohledávek využívané zpravidla při obchodování se zahraničím. Takové jednání ve svoji práci nebudu předpokládat, a proto je zde nebudu popisovat.

Vymáhání mimosoudní cestou

V této části popíšu prostředky využitelné zejména v situaci, kdy se D. dostal do prodlení, protože neposkytl V. řádné a včasné plnění. Pro V. toto jednání znamená signál, aby se následně lépe zabezpečil proti D. Sepsáním instrumentu se V. bude u soudu lépe prokazovat jeho pohledávka, protože poslouží jako důkaz. Následujícím popisem nechci vyloučit, že V. v této situaci nemůže využít i některých z preventivních instrumentů. Závěrem této části bych chtěl připustit i existující případy, kdy D. za své prodlení opravdu nemůže v důsledku objektivní překážky. Až pomine, svůj Z. samozřejmě uhradí, i když z časového hlediska už v prodlení.

3.1.3 Zákonné instrumenty vymáhání

Uznání závazku

Jak vyplývá z názvu, uznáním závazku⁹ D. uznává svůj Z., ačkoli k tomu není povinen ze zákona. Uznání musí D. oznámit V. formou prohlášení, které musí splňovat obsahové náležitosti (projev vůle D. uznat závazek, vymezení subjektů a určení o jaký Z. se jedná). Od tohoto okamžiku začíná běžet nová promlčecí lhůta. Placením úroků

⁹ K zpracování této části bylo využito Bařinová (2007) viz [1] a Pilátová (2009) viz [7]

z pohledávek nebo částečným plnění D. také uznává svůj závazek. Uznáním se V. bude daleko lépe prokazovat vznik P., pokud by se jí domáhal právní cestou. Jestliže D. přikáže bance uhradit P. a informuje o tom V. na základě písemného prohlášení, považuje se toto za uznání závazku, pokud to vyplývá z jeho obsahu.

Notářský zápis

Notářský zápis¹⁰ provádí notář na základě podané žádosti, kterou se zaručuje nepopíratelné uznání dluhu. Z tohoto zápisu vyplývá povinnost D. splnit P. řádně a včas, jinak proti němu bude nařízena a provedena exekuce, k níž dává D. svolení. Tímto svolením se tento zápis stává exekučním titulem. Notářský zápis s doložkou přímé vykonatelnosti může být uzavřen spolu se smlouvou před vznikem P., anebo i po datu její splatnosti.

Exekuční zápis

Exekuční zápis je obdobou notářského zápisu s tím rozdílem, že se sepisuje u exekutora. Jedná se o veřejnou listinou, ve které se D. rovněž zavazuje uhradit P. V. včas a ve stanovené výši a také dává svolení k tomu, aby byla nařízena a provedena exekuce, pokud tuto povinnost nesplní. Exekuční zápis má podobu exekučního titulu, proto může V. podat návrh na zahájení exekučního řízení, pokud D. neplní. [1]

Převzetí dluhu

Na základě písemné smlouvy může dojít ke změně v osobě D., pokud s tím V. souhlasí. O svém souhlasu musí V. informovat D. nového nebo původního. Pokud by tuto smlouvu uzavřela třetí osoba s V. bez vědomí D., přistoupila by k Z. a stala by se pouze dalším D.[10]

Postoupení pohledávek

Postoupením přechází právo na plnění z původního V. (postupitel) na V. nového (postupníka). Současně takto přechází i veškeré příslušenství a práva vztahující se k P. K postoupení P. není potřeba souhlasu D., ale musí být o tom informován postupitelem nebo tuto skutečnost mu musí prokázat předložením smlouvy postupník. Teprve po splnění této povinnosti je D. povinen plnit postupníkovi. Bohužel nelze postoupit všechny pohledávky (P. zanikající smrtí V., P. nepostižitelná výkonem rozhodnutí, P. jejíž obsah by

¹⁰ K zpracování této části bylo využito Bařínová (2007) viz [1] a občanský soudní řád (2009) viz.[11]

se změnil změnou V., postoupení P. by bylo v rozporu s dohodou D.). Postoupení může být bezúplatné a úplatné. [10]

3.1.4 Mimosázonné instrumenty vymáhání

Inkasní kanceláře

Hlavní náplň činnosti inkasní kanceláře tvoří vymáhání pohledávek po splatnosti včetně těch, u kterých proběhlo alespoň částečné plnění. Solidní inkasní kanceláře současně zajišťují i kompletní správu pohledávek jako průběžné informování o průběhu zakázky, vyplňování potřebných formulářů pro soud, získávání podstatných informací pro exekuci, jednání s právníky aj. Z tohoto pohledu se využití inkasních kanceláří jeví jako opravdu výhodné místo marných pokusů vymáhat P. na vlastní pěst. [1]

Mediační řízení

Pokud mediační řízení provádí soud, nalezneme její úpravu v občansko-soudním řádu. Mediace ale může probíhat i mimosoudně, a jelikož jsem ji z tohoto pohledu popisoval i já, zařadím ji tedy mezi nezákonné způsoby vymáhání. Mediační řízení se snaží o smírné řešení sporu za účasti mediátora na základě oboustranně přijatelného konsensu obou stran. Mediace je naprosto dobrovolná. Právní zástupce zde nahradí odborníci, kteří se pokusí najít řešení tohoto sporu. Mediátor ale není oprávněn vydávat závazná rozhodnutí, a tudíž nemá ani donucovací pravomoc. [1]

Rozhodčí řízení

Ačkoli bych RŘ měl zařadit zde mezi mimosázonné způsoby vymáhání, uvádím jej až v následující části, protože z hlediska své povahy je velmi blízké SŘ.

Vymáhání pohledávky soudní cestou

V poslední části této kapitoly popíšu jednotlivé řízení, kterými se V. může domáhat svého nároku, pokud D. není ochoten plnit ani po pokusech o mimosoudní vyrovnání, přestože V. využil některých ze zajišťovacích prostředků.

3.1.5 Soudní řízení

SŘ představuje právní formu řešení sporu¹¹ mezi dvěma (V. a D.) ale i více stranami. K tomuto způsobu řízení by se V. měl uchýlit tehdy, pokud se s D. nelze dohodnout dobrovolně a nepomůže k tomu ani některý ze zajišťovacích instrumentů. Ještě než se V. rozhodne podat žalobu, měl by zaslat D. upomínku v podobě výzvy k zaplacení dlužné částky. Hrozba soudu totiž může konečně přimět D. k splnění dluhu a to i ve splátkách. Dohodu o splátkách je zde vhodnější sepsat notářským zápisem, který je exekucním titulem (viz. Notářský zápis). V případě jejich ignorování poslouží jako důkaz podklad pro vydání platebního rozkazu ve zkráceném řízení. Pokud D. nereaguje, musí V. vědět, u kterého soudu z hlediska věcné a místní příslušnosti má podat žalobu. Pokud žaloba není korektní po obsahové a formální stránce nebo není zaplacen soudní poplatek, nepřihlíží se k ní a řízení nebude zahájeno. Aby se tedy V. vyhnul ztrátě času, měl by vyhledat právního zástupce, který mu pomůže s těmito administrativně právními záležitostmi a bude ho zastupovat v SŘ. Takový zástupce ale stojí nemalé peníze. Ke správně zvolenému postupu proti D. výrazně přispěje i dobrá informovat o něm z veřejně přístupných zdrojů (majetkové poměry, konkurs, exekuce aj.) V žalobě opírající se o potřebné důkazy (upomínky) může být požádáno o vydání platebního rozkazu ve zkráceném řízení. Zahájením řízení si V. může vytvořit zákonnou opravnou položku k P. Po doručení platebního rozkazu je D. povinen zaplatit V. P. spolu s náklady SŘ a to do 15 dnů. V takovém případě by se V. dostalo jeho nároků daleko dříve, než v běžném SŘ a také je V. zaručena nepromlčitelnost P. na dobu 10let od nabytí jeho právní moci. Pokud by přesto D. nezaplatil, může být nařízena exekuce. Nicméně i jejím nařízením nemusí mít V. vyhráno, pokud je žalovaný bez majetku. A navíc, pokud třeba není možné doručit D. platební rozkaz do vlastních rukou, není znám pobyt D., anebo ve lhůtě 15 dnů D. podá vůči platebnímu rozkazu odpor, je tento rozkaz zrušen a začíná běžné SŘ, které trvá daleko déle. SŘ se dále protahuje v důsledku písemného informování, protože před zahájením prvního řízení putuje návrh na zahájení SŘ mezi soudem a účastníky řízení. I zde může V. ještě doufat ve zkrácené řízení, protože soud může vydat rozsudek pro zmeškání, pokud se D. včas a s odůvodněním nedostaví anebo rozsudek pro uznání, pokud D. v průběhu řízení uzná nárok V. Účastníci řízení mohou uzavřít i smír, kdy podle okamžiku jeho uzavření

¹¹ K zpracování této části bylo využito Bařínová (2007) viz [1], Pilátová (2009) viz [7] a Halfar (2008) viz [5]

bude žalobci v odpovídající výši navrácen soudní poplatek. Jeho uzavření je ale méně pravděpodobné, řeší-li V. spor již soudní cestou. SŘ končí rozsudkem. Než ale k němu soud dospěje, uplyne i několik let, protože soud jako takový neprojednává pouze jeden spor. Navíc pokud některá ze stran nesouhlasí s rozsudkem soudu, může za určitých podmínek využít řádných a později i mimořádných opravných prostředků. K nim se ale vážnou i další lhůty a odklad právní moci rozhodnutí soudu. A jestliže připustíme i velice dobrou právní zdatnost D., může soud trvat i do nekonečna a na to V. už nemusí mít čas, trpělivost, a peníze, protože soudní výdaje často převyší hodnotu P., přestože by mohl uplatit i jejich náhradu.

3.1.6 Rozhodčí řízení

Soudní řízení může být nahrazeno RŘ¹², které tak představuje vhodnou alternativu při řešení majetkových sporů, pokud nevznikly v souvislosti s exekucí nebo prováděním konkurzu a vyrovnání. Stejně jako u soudu začíná RŘ podáním žaloby, které předchází písemné uzavření smlouvy o RŘ. Ta může mít podobu smlouvy o rozhodci (pro již vzniklý spor) nebo rozhodčí doložky (pro spor, který může z určitého právního vztahu vzniknout). RŘ může mít probíhat formou ad hoc nebo institucionální. Pokud nejsme dostatečně právně zdatní, může podoba ad hoc představovat určité riziko, protože ve smlouvě musí být přesně uvedeny veškeré podstatné náležitosti a jejich absence nám může způsobit nepříjemnosti. Proto je v praxi daleko používanější forma institucionální, kdy řízení probíhá před zvoleným rozhodčím soudem podle řádu rozhodčího soudu. Rozhodčí soud se začne zabývat žalobou ihned po zaplacení poplatku, který je nižší než soudní, přičemž příslušenství P. není součástí základu pro vyměření poplatku za RŘ, na rozdíl od soudního. Navíc po zaplacení zvýšeného poplatku může být spor vyřešen v urychleném RŘ. Jelikož řízení probíhá pouze jednoinstančně, vyhneme se zdoluhavému řešení sporu a díky rychlému průběhu můžeme předejít situaci, že se D. mezitím zbaví svého majetku. Nicméně se může objevit problém, pokud bude u řízení potřeba výslechu svědků nebo znalců, protože se mohou dostavit dobrovolně. Na závěr řízení je vydán rozhodčí nález případně usnesení. Proti tomuto nálezu není možné použít opravných prostředků jako je tomu u soudu, avšak pokud se tak strany dohodli v rozhodčí smlouvě, může být na žádost obou stran nebo pouze některé z nich přezkoumám jinými rozhodci, čímž se řízení sice

¹² K zpracování této části bylo využito Bařínová (2007) viz [1] a Bejček (2002) viz [2]

prodlouží, ale může se také obrátit výsledek obrátit ve V. prospěch. Proto je důležité zvážit při sjednávání rozhodčí smlouvy, v jaké pozici se nacházíme. Kvůli nedostatečné právní zdatnosti se také může stát, že návrhem některé ze stran soud zruší rozhodčí nález z důvodu neplatnosti rozhodčí smlouvy. V jednání a rozhodování o tomto sporu dále pokračuje soud a tím se řešení sporu značně prodlouží a vzrostou i náklady.

3.1.7 Insolvenční řízení

IŘ představuje jednu z forem soudního řízení¹³, která může být použita k řešení sporu za podmínek, kdy D hrozí nebo se nachází v úpadku a pro svoji platební neschopnost nemůže plnit závazky u více věřitelů po delší dobu. Na rozdíl od exekučního řízení usiluje o kolektivní uspokojování věřitelů a taky má vůči ní přednost. Pokud by se V dozvěděl o hrozící exekuci na jeho D, měl by podat insolvenční návrh, protože o zahájení IŘ rozhodne IS do dvou hodin a za tak krátkou dobu pravděpodobně nedojde k zpeněžení části D majetku. Poměrné uspokojování může být záminkou nezajištěných věřitelů, aby svoji P. přihlásili nadsazeně. Proto zde funguje přezkoumání, které prověřuje už samotnou existenci P., protože by se tak mohli přihlásit i fiktivní věřitelé, ale i její výši a pořadí. Pokud přihlášená P. nebude prokázána alespoň v 50 % její hodnoty, hrozí V přísná sankce. Další hrozba sankce na V. číhá při pozdní přihlášení P., kdy se k P. nepřihlíží. Věřitelé jsou také povinni zdržet se jakéhokoliv jednání směřujícího k jejich přednostnímu uspokojení mimo IŘ, protože po zahájení IŘ jsou povinni ji uplatnit přihláškou. Tato povinnost platí i pro D. Pokud by se totiž z jakéhokoliv důvodů pokusil o neoprávněný úbytek majetku před úpadkem, nastupuje na řadu odpůrčí právo, které má za úkol chránit V. před takovýmto jednáním a v případě úspěšné odpůrčí žaloby způsobuje neplatnost tohoto právního úkonu. I od zahájení IŘ jsou věřitelé chráněni, protože nad majetkem D dále vykonává správu insolvenční správce a D je omezen pouze na činnosti zajišťující běžný provoz podniku. Navíc D má povinnost podat návrh na IŘ, pokud ví o hrozícím úpadku. V případě ignorace odpovídá za škodu způsobenou věřitelům. Zahájením IŘ ještě není všechno ztraceno, protože D může podat návrh na zahájení moratoria. Tímto může získat až 3 měsíce na to, aby získal peníze pro uspokojení svých věřitelů. Nicméně IS může rozhodnout o jeho zrušení návrhem většiny věřitelů. Pokud se D takto nepodaří uspokojit své věřitele,

¹³ K zpracování této části bylo využito Březinová (2009) viz [3] a Richter (2008) viz [8]

nezbývá než čekat na rozhodnutí IS o jeho úpadku a následném způsobu jeho řešení. Pro D podnikatele existují pouze dvě možnosti a to reorganizace nebo konkurs. Reorganizace je smírnějším řešením D úpadku, protože nebude rozprodán jeho majetek, ale podnik bude zachován a řízen podle reorganizačního plánu tak, aby došlo k postupnému ozdravení hospodaření a uhrazení pohledávek věřitelů. Ačkoli reorganizace je jediným způsobem jak se vyhnout konkursu, není přípustná u všech typů právnických osob a malých a středních podniků, protože ty zpravidla nesplňují podle Richtera (2008) tzv. velikostní kritérium. Ozdravný proces navíc probíhá dlouhodobě a je velice nákladný, a proto její podmínky jsou určitou zárukou úspěšnějšího ozdravení a uhrazení pohledávek, než kdyby byla použita u D s malým podnikem, protože by trvala delší dobu při vyšších nákladech. Přesto se takový D může těmto podmínkám vyhnout, pokud k němu získá souhlas většiny věřitelů. Nicméně nesouhlas věřitelů a velmi malý počet velkých společností reprezentují hlavní důvody, proč u nás dochází k reorganizaci jen minimálně. Až překvapující může být lhůta pro sestavení reorganizačního plánu, která může činit až 240 dní od jejího povolení. Délka této lhůta má své opodstatnění, protože reorganizační plán musí být zpracován opravdu detailně. Pokud se ale nepovede sestavit včas, nebo se reorganizace bude jevit jako neúspěšná v klíčových bodech, IS rozhodne o přeměně reorganizace v konkurs. Konkursem se rozumí poměrné uspokojení pohledávek věřitelů zpeněžením majetkové podstaty D. Ke zpeněžení nedochází dříve než po schůzi věřitelů, kde se rozhodne o způsobu zpeněžení majetku. Výhodu zde mají zajištění věřitelé, kteří se uspokojují z majetku sloužícího k zajištění, rozhodují o způsobu zpeněžení a mohou být z něho uspokojeni kdykoliv v průběhu konkursu. Vezmu-li v úvahu, že k uspokojení ostatních věřitelů ještě předchází další dvě skupiny pohledávek, bude jejich uspokojení nedostatečné. Může také nastat situace, kdy konkurs bude zrušen pro nedostatek majetku na uspokojení věřitelů. U malých firem s nízkým počtem věřitelů může konkurs proběhnout i zjednodušeným způsobem formou nepatrného konkursu s možnostmi odchylek. Závěrem bych chtěl říci asi to nejdůležitější. Za rychlým a efektivním průběhem řízení stojí vysoké náklady, které hradí zpravidla věřitelé, protože D. má pouze dluhy. Proto se zákon snaží motivovat ke kooperaci a mimoinsolvenčnímu vyřešení sporu, aby věřitelé dosáhli lepšího uspokojení a D tak nemusel přijít o podnik.

3.1.8 Exekuční řízení

Exekuce představuje¹⁴ formu nucené realizace povinnosti dlužníka v situaci, kdy ji neplní dobrovolně podle exekučního titulu. K jeho získání v podobě vykonatelného soudního rozhodnutí vedle dlouhá cesta a V. musí počítat s výdaji za právního zástupce, pokud k získání exekučního titulu nebylo využito zajišťovacích zápisů nebo vykonatelného rozhodčího nálezu. Po vydání rozsudku a uplynutí odvolací doby se rozhodnutí stane vykonatelným. To ještě neznamena, že dlužník splní uloženou povinnost, ale nyní se už V. může bránit podáním návrhu na nařízení exekuce u příslušného okresního soudu. Po jejím schválení usnesením se musí V. rozhodnout mezi způsobem provedení exekuce a to buď soudem, nebo soudním exekutorem. Pokud se V. znovu obrátí na soud, musí počítat s dlouhým čekáním, protože se dostává do pořadí. Situace se pro něj může zkomplikovat, protože musí označit majetek dlužníka a rozhodnout o způsobu provedení výkonu rozhodnutí, kterým je soud vázán. Tento způsob byl velmi zdlouhavý, obtížný a neefektivní, a pro tyto nedostatky se vedle něj zřídil institut soudního exekutora. Ten představuje naprostý opak, protože jeho hlavním hnacím motorem je ekonomická závislost na velikosti vypořádané částky. Exekutor vystupuje jako nezávislý subjekt respektující právní předpisy a rozhodnutí soudu v exekučním řízení. Při provádění exekuce vybírá nejvhodnější způsob a může jich nařídít i několik najednou. Aby tak mohl učinit, je ze zákona obdařen rozsáhlými pravomocemi k získání informací o majetkových poměrech dlužníka včetně součinnosti potřebných orgánů. Na rozdíl od soudního vykonavatele může exekutor při provádění soupisu majetku vstupovat do všech prostorů dlužníka a to i bez jeho přítomnosti. Postihnutelný majetek se zabaví, sepiše a odveze, a pokud ani přesto dlužník nezaplatí, následuje veřejná dražba, z jejíhož výtěžku budou hrazeny náklady exekuce a dlužná částka. Může ale nastat i situace, kdy dlužník nevlastní postihnutelný majetek a exekuci tak nelze provést. Tím ale exekuční řízení nekončí, protože to trvá do okamžiku vypořádaní dlužné částky, pokud není zrušena.

¹⁴ K zpracování této části bylo využito Bařínová (2007) viz [1] a Bukáč (2004) viz [12]

4 INFLACE

Jelikož se zabývám způsobem uplatnění P., uvedu zde kapitulu o inflaci kvůli tomu, že se její vliv projevuje na objemu vymáhaných částek. Proto bude účelné se blíže seznámit hlavně s tím, co tedy představuje inflace, jaké jsou její příčiny, projevy a důsledky. *Jestli je tedy inflace opravdu tak negativní, nebo má i své pozitivní stránky se dozvíme v této kapitole s ohledem na základní vymezení a potřeby práce.*

Inflace představuje poruchu rovnováhy základních makroekonomických veličin projevenou růstem cen. Cenový růst se netýká pouze jednotlivých druhů výrobků a služeb, ale obecné cenové hladiny v dané ekonomice. Tento růst je nejviditelnější příčinou inflace, ale také způsobuje snižování kupní síly peněz. Kupní síla klesá, protože roste cena jednotlivých produktů, ale hodnota nominálního důchodu zůstává konstantní. [6]

Než se pustím dál ve vysvětlování inflace, raději zde pro jistotu vysvětlím pár nových pojmů. Nominální důchod vyjadřuje množství disponibilních peněz, které může spotřebitel utratit. Reálný důchod pak představuje jejich kupní sílu, tedy kolik si můžeme něčeho koupit při daném nominálním důchodu a míře inflace. [6]

Cenová hladina se zjišťuje souhrnným **měřením** vývoje cen velkého počtu produktů, přičemž vývoj jejich cen se zpravidla liší. Tyto produkty tvoří spotřebitelský koš, který představuje soubor výrobků a služeb spotřebovaných typickou domácností stanovených na základě průzkumu ČSÚ spotřebitelských zvyklostí a statistiky rodinných účtů. K jejich aktualizaci dochází zpravidla každým pátým rokem. [6]

Pro zjištění **míry inflace** je potřeba nejdříve zjistit hodnoty cenových indexů za běžné a základní období. Cenové indexy je možné spočítat několika způsoby. Mezi nejběžnější patří index spotřebitelských cen a implicitní cenový deflátor. [6]

V souvislosti s výpočtem míry existuje řada vlivů, které se podílejí na jejím **zkreslování**, které může ovlivnit naše rozhodování. Mezi ně patří časově neflexibilní provádění rekonstrukce spotřebního koše, omezený způsob sběru dat statistickými úřady, omezená využitelnost cenových indexů aj. [6]

Za obecnou **příčinu** inflace se považuje rychlejší růst peněz v ekonomice, než reálného produktu ekonomiky. Konkrétní příčiny se mohou lišit podle doby a místa, často však bývají nepeněžní povahy. Příkladem může být nabídka peněz. Bez ní by k obecnému růstu cenové hladiny nemohlo dojít. Pokud by se totiž v jedné části ekonomiky vynakládalo více peněz, v jiném segmentu by se za neměnných okolností muselo

vynakládat méně. Proto se cenová hladina může pohybovat jen v rámci peněžního prostoru daného nabídkou peněz. [6]

Inflaci vyvolává řada izolovaných nebo kombinovaných **faktorů**, mezi které patří třeba deficitní financování ze státního rozpočtu. Podle povahy inflačních faktorů rozlišujeme několik typů inflace. Pro potřeby práce ale postačí vysvětlit, jak se inflace projevuje z hlediska rychlosti, protože důležitý je hlavně její důsledek a to v jaké míře dochází ke zvyšování cenové hladiny. Podle rychlosti se jedná o inflaci plíživou, pádivou a hyperinflaci.[6]

- Tempo plíživé inflace se po delší dobu projevuje relativně mírně a stabilně. Její míra by neměla být vyšší než 10 %, proto nemá pro ekonomiku výrazné ekonomické důsledky a považuje se slučitelnou s jejím zdravým vývojem.
- Projev pádivé Inflace je potom rychlejší a i její růst je vyšší. Pohybuje se v mezi dvou až tří ciferných čísel, a tudíž už není považována za přijatelnou, protože je známkou nezdravého vývoje.
- Hyperinflace je důsledkem zhroutení peněžního systému. Představuje extrémní formu inflace, kdy tempo jejího růstu se pohybuje v desetitisících až milionů procent.

Ačkoli by se na první pohled mohlo zdát, že **důsledky** inflace jsou pouze negativní, mýlili bychom se, protože bychom tak opomenuli její druhou stranu mince. Mírná inflace totiž způsobuje pozvolný růst cen a tím se může projevovat jako určitý druh motivace pro podnikatele, aby rozšířili svoji produkci a nabídku práce a tím si zachoval dosavadní reálný důchod. Důsledky negativní inflace se projevují v různých kombinacích a o různé intenzitě podle typu a míry inflace. Může tedy vnášet nejistotu do ekonomického rozhodování, brzdí uzavírání dlouhodobých obchodních smluv, snižovat vypovídací schopnost ceny atd.[6]

Inflace má opravdu široké pole působnosti, kde se může projevit. A ani její vliv na peníze není výjimkou, protože snižuje jejich kupní sílu. Nebylo by tedy účelné držet peníze zbytečně dlouho, pokud bychom s nimi neplánovali brzkou útratu, protože by klesla jejich reálná hodnota. Abychom se tomu jevu vyhnuli, můžeme je uložit do banky, podílových fondů, nakoupit cenné papíry, anebo je investovat do drahých kovů, kde cena takového majetku zpravidla roste.[6]

O snížení vlivu inflace se může zasloužit i stát resp. vláda s centrální bankou tzv. **inflačním cílováním**, pokud se bude shodovat jejich politika. Inflačním cílováním si

centrální banka předem naplňuje určitý interval, ve kterém by se měla pohybovat míra inflace. Následně se snaží pomocí nástrojů monetární politiky o dezinflaci (snížení míry inflace) usměrňováním ekonomiky, aby se tomuto plánu co nejvíce přiblížili. Pokud by centrální banka usilovala o co nejnižší míru inflace a tato její politika by se shodovala s politikou vlády, mohli bychom taky v budoucnu počítat s relativně stabilní nízkou úrovní inflace (ale i vyšším reálným produktem), což by ovlivnilo rozhodování podnikatelů.[6]

Nicméně, tak jako rozlišujeme mezi nominálním a reálným důchodem, musíme rozlišovat také nominální a reálnou úrokovou mírou. Zatímco nominální úroková míra představuje samotnou cenu za půjčení peněz, reálná úroková míra je pak navíc očištěna právě o vliv inflace a může být jak kladná, tak záporná. Reálná úroková míra se vypočte podle vzorce:[6]

$$\text{Reálná úroková míra} = \text{nominální úroková míra} - \text{inflace}$$

Takhle bychom ale reálnou úrokovou míru počítali v době, kdy skutečnou míru inflace známe. Její konkrétní výše se totiž zjišťuje se zpožděním. Jestliže by nás zajímala úroková míra v budoucnosti, museli bychom počítat s očekávanou mírou inflace předvídanou ekonomickými subjekty. Z toho plyne, že očekávaná reálná úroková míra by se spočítala:[6]

$$\text{Očekávaná reálná úroková míra} = \text{nominální úroková míra} - \text{očekávaná míra inflace}$$

Pro ekonomické subjekty je daleko příhodnější určitá jistota a stabilita inflace v delším časovém horizontu, protože se při ní lépe rozhoduje. A to se může dotknout i našeho příkladu v části 6.3, pokud v důsledku nepříznivé finanční situace D. bude P. splácena ve splátkách po dobu několika let při určitém úroku. Jestliže bychom totiž byly v situaci, kdy inflaci nelze ani předpovídat, nedokázali bychom ani určit vhodnou míru výnosnosti. Pokud bychom to ale dokázali, mohli bychom zvolit vhodnou míru a tím si zajistit zvýšení hodnoty majetku. Jestliže by takto při zvoleném úroku nebylo pro D. možné P. splácet, mohl by ji V. zkusit prodat. Tím by mohl okamžitě disponovat s peněžními prostředky a tak využít možných investičních příležitostí, ale také by za ně mohl více nakoupit právě kvůli vyšší reálné hodnotě v současnosti. Zda úrok převyší, inflaci můžeme zjistit porovnáním pouze se zpožděním, až budeme znát konkrétní hodnotu inflace.[6]

Závěrem této kapitoly bych chtěl shrnout to nejdůležitější. Inflace se dotýká všeho, co lze ocenit penězi a tudíž i naší P. Způsobuje celkový cenový růst, který snižuje její

reálnou hodnotu, a proto si za ni pořídíme méně a to podle míry v jaké se projevuje. Tu si můžeme spočítat pomocí cenových indexů, ale to pouze pro minulé období, nebo ji také můžeme předvídat, ale jak hodnota vypočtená, tak hodnota předvídaná může být zkreslena určitými vlivy. Inflaci způsobuje spousta faktorů, které také ovlivňují, jak se projevuje. Její projev se potom dotýká zdraví ekonomiky a rozhodování ekonomických subjektů. Abychom se proti jejímu vlivu bránili, musíme zvýšit nominální hodnotu peněžních prostředků, aby její dopad na reálnou hodnotu byl co nejmenší. Proto je důležité rozlišovat mezi nominální a reálnou úrokovou mírou. Inflace tedy neovlivňuje pouze cenovou hladinu, reálnou hodnotu, ale také naše rozhodnutí v ekonomickém prostředí, na které má takový vliv.[6]

5 ANALÝZA A VÝBĚR VHODNÝCH ZAJIŠŤOVACÍCH PROSTŘEDKŮ A JEDNOTLIVÝCH ŘÍZENÍ

Jak napovídá název této kapitoly, v této části se budu zabývat zhodnocením zajišťovacích prostředků a jednotlivých řízení a to na bázi metody SWOT představující jednu z nejvyužívanějších metod při manažerských rozhodnutích. Rozhodnutí spadá mezi základní schopnosti manažera. To ale neznamená, že ji může využívat pouze manažer, protože rozhodovat se musíme všichni v průběhu celého života, bez ohledu na to, zda je nám to příjemné nebo se nám to zrovna hodí. Metoda SWOT funguje na principu hodnocení silných a slabých stránek a příležitostí a hrozeb, kdy podle zvoleného kritéria vybíráme nejvhodnější variantu. Z praktického hlediska ji tedy lze využít všude, kde se musíme pro něco rozhodnout a to v tuto chvíli udělám i já, protože se podle nabytých teoretických poznatků pokusím jednotlivé instrumenty a řízení nejdříve zhodnotit a poté najít optimální variantu pro volbu zajišťovacího prostředku a formu řízení s ohledem na faktor času, který snižuje reálnou hodnotu.

Zhodnocení preventivních zajišťovacích prostředků

5.1.1 Specifické instrumenty

Jak bylo řečeno dříve, specifické instrumenty upravuje zákon a ten pro ně stanovuje přesné formální a obsahové náležitosti. Z praktického hlediska to potom znamená, že v nich musí být uvedeno vše, co tak zákon stanovuje, jinak mohou být neplatné. Některá ujednání mohou mít pouze doporučující formu a tak si je účastníci mohou upravit podle své potřeby a nemusí se řídit striktní úpravou zákona. I kdybychom na některou náležitost zapomněli, pokud nedodržíme písemnou formu, jakékoli ústní ujednání je neplatné a tedy i neprůkazné. Za zmínku stojí i fakt, že D. nemusí souhlasit se zvoleným instrumentem, takže bychom museli zvolit jiný, protože bez jeho podpisu by byl neplatný.

Zástavní právo

Mezi nesporné výhody zástavního práva patří jeho využitelnost. Může se vztahovat na různé typy pohledávek, aplikovat se nemusí přímo na D., protože zástavcem může být i

jiná osoba, zastaven¹⁵ může být jakýkoli majetek ve vlastnictví D., ale i jiných osob, pokud s tím souhlasí. Pokud D. nesplní řádně svůj Z., postačí ho informovat o prodeji jeho majetku v dražbě a majetek může být prodán. Případný přebytek se mu musí vrátit. Perličku potom představuje jeho nenahraditelný význam v IŘ, kdy P. zajištěného V. se hradí ze zastaveného majetku. Nemůžu ale popřít fakt, že k jednomu majetku se může vztahovat i více vlastnických práv. Ty se zpravidla uspokojují v pořadí jejich vzniku, proto by měl V. zvážit, zda se mu ho oplatí k takovému majetku uzavírat nebo se dohodnout na jiném majetku.

Zástavní právo se mi jeví jako velice účinný prostředek, který zajistí uspokojení v relativně krátkém čase.

Ručení

Ručením by mělo být zaručeno plnění ze strany ručitele, pokud se k němu nemá D. Těchto osob může být i více a tak existuje celá řada možných variant, v jaké podobě může být ručení sepsáno. Ručitel zde nesmí zapomenout, že bude ručit za celý Z., pokud není způsob ručení vymezen podrobněji. Než dojde k jeho sepsání, V. by si měl prověřit, zda do tohoto vztahu chce vstoupit osoba solventní a minimalizoval tak riziko, že se k plnění nebude mít ani ručitel. I když to ale bude osoba důvěryhodná, riziko neplnění i z její strany nemůže nikdy zcela vyloučit, proto klidně může nastat situace, že se k plnění nebude mít ani ručitel a tím se celá situace jenom zkomplikuje.[1]

Z hlediska efektivity a času se jedná o účinný nástroj zajištění, ačkoli zde stále hrozí určité riziko, že nezaplatí ani ručitel, pokud jej V. řádně neprověří.

Bankovní záruka

Bankovní záruka¹⁶ představuje obdobu ručení a garantuje takřka jistotu plnění, protože zde v pozici ručitele stojí banka a u takové nehrozí riziko budoucí nesolventnosti takřka vůbec. U přijatého písemného znění by měl V. zkontrolovat podpisy a obsah, zda neumožňuje dvojí výklad, aby se tak vyhnul budoucím nepříjemnostem. Záruku taky může odmítnout a požádat o vystavení nové. Z výše uvedeného by pro V. bylo ideální, aby při uzavírání každé smlouvy D. využil bankovní záruky. Banka za ni ale požaduje závazkovou odměnu v závislosti na délce poskytnutí a míře rizika, takže si za ni může účtovat i nemalé peníze nebo ji kvůli vysokému riziku neposkytne vůbec.

^{15 16} K zpracování této části bylo využito Bařínová (2007) viz [1] a Pilátová (2009) viz [7]

Díky vysoké spolehlivosti a časové nenáročnosti představuje bankovní záruka vysoce kvalitní zajišťovací instrument. Za její poskytnutí ale může požadovat značnou sumu a tak ji v mém případě D. nepoužije.

Zajištění převodem práva

V. se zde nabízí možnost uspokojení z práva D. jeho převodem¹⁷. Tento způsob uspokojení ale omezuje skutečnost, že převést nelze všechna práva, a proto D. ani převoditelné právo vlastnit nemusí, nebo ho V. neshledá za dostatečné.

Pro vlastníka takových práv v dlužnickém postavení to může představovat určitou výhodu a stejně to může vidět i V., protože ho to z časového hlediska neohrozí na plnění.

Smluvní pokuta

Smluvní pokutou¹⁸ se V. chrání proti téměř veškerým porušením povinností D. a připočtu-li možné varianty sankce, nalezne pro ni určitě široké uplatnění. Její atraktivita vzrůstá faktem, že její výši zákon neomezuje. Nicméně podle zavedené obchodní konvence by měla být přiměřená, takže zde hrozí riziko v podobě moderačního práva soudu, které ji může snížit na odpovídající hodnotu a tím ji ubrat na zajímavosti. Bohužel smluvní pokuta D. sankci zaplatit nařizuje, tím ale uskutečnění tohoto právní úkonu nezaručuje.

Vzhledem k možnostem se pokuta může zdát lákavá, ale její omezení ji rozhodně ubírají na přitažlivosti. Z hlediska využitelnosti může být určitě poutavá a efektivní, ale z časového hlediska se kvůli riziku neplnění může dostat V. tohoto nároku daleko později, proto by možná V. měl využít jiného zajišťovacího prostředku.

Směnka

Směnka¹⁹ má široké uplatnění a neomezuje se pouze na zajištění P. Před jejím podepsáním by se měla provést kontrola, zda nechybí některá z podstatných náležitostí, protože by byla neplatná. Mohou v ní být uvedeny ale i jiné používané náležitosti. Nemalý význam se přikládá její zabezpečující návratnost ve zkráceném soudním řízení pomocí směnečného platebního rozkazu. Pokud ale dlužník podá odpor, začne běžné soudní řízení a tím se V. dostane jeho nároku později. U směnky také hrozí riziko jejího odcizení nebo znehodnocení, proto by měla být uložena na bezpečném místě. V takovém případě by bylo vhodné použít bezpečnostních schránek banky, ale banka je nepronajímá zadarmo.

^{17 18 19} K zpracování této části bylo využito Bařínová (2007) viz [1] a Pilátová (2009) viz [7]

Mezi nesporné výhody směnky patří její využitelnost a zabezpečení, čímž se jeví jako opravdu efektivní instrument. Nicméně možnost podání odporu ji ubírá na kvalitě, protože se V. dostane nároku později a to ho může ohrozit.

Kapitalizace pohledávek

Kapitalizace může být výhodnou příležitostí, jak získat účast ve společnosti a využívat peněžních prostředků z dividend. Hlavním problém ale spočívá v ocenění takového podílu a navíc by se neměla využívat, pokud V. má důvod obávat se hrozícího bankrotu u D.[1]

Kapitalizace představuje poutavý prostředek, jak si zajistit pravidelný příjem. Tímto sice P. zanikne, ale s postupem času toto pravidelné plnění převyší původní hodnotu P. Kapitalizace v případě hrozícího bankrotu může být pro V. velmi riziková, a proto by měl raději využít jiného instrumentu.

5.1.2 Nespecifické instrumenty

Nespecifické instrumenty sice zákon neupravuje, takže povinně písemně být nemusí. V praxi se těchto gentlemanských dohod už dávno nevyužívá, protože ne vždy byly dodržovány, a proto se raději sepisují a to v míře a rozsahu, v jakém si strany dohodnou.

Smlouva

Než se V. k něčemu písemně zaváže ve smlouvě²⁰, měl by si D. komplexně prověřit. Podléhat za každou cenu vidině zisku by se mu mohlo opravdu vymstít, proto by měl raději obětovat čas i peníze za služby informačních kanceláří, protože může jenom získat. I když po prověření vypadá budoucí D. důvěryhodně, stále nemáme jistotu, že smlouvu dodrží. Proto by v ní měl V. použít i doporučených ustanovení a vhodných instrumentů, aby se více zabezpečil.

Preventivním prověřením na samém počátku předcházíme potenciálnímu problému s plněním již u samotného zdroje. Důkladně sepsaná smlouva je potom dalším krokem k umocnění této bezpečnosti. K sepsání kvalitní smlouvy nebo získání cenných informací mohou být potřeba i nemalé peníze. To si ale myslím, že je malá cena za to, s jakými problémy by se jinak V. mohl potýkat.

²⁰ K zpracování této části bylo využito Bařínová (2007) viz [1] a Pilátová (2009) viz [7]

Smluvní záloha

Smluvní zálohou²¹ představuje jednu z možností, jak si přímo ověřit solventnost D. Pokud by ji totiž nezaplatil, máme právo se domnívat, že by nám později nedokázal zaplatit ani celou smluvní částku. Proto by ji V. měl používat zejména u nových klientů. Po několika úspěšných obchodech od ní může být upuštěno, ačkoli přijetím zálohy může V. dříve disponovat s peněžními prostředky.

Protože smluvní záloha může činit klidně i 90% z ceny, V. tak může rozpoznat nesolventního D. a zabránit pozdějšímu vymáhání P. Takové vymáhání sebou váže peníze, protože se může protáhnout až na několik let, než soud rozhodne, a proto představuje účinné opatření.

Pojištění pohledávek

Tuto činnost nevykonávají specializované společnosti zadarmo a taky nepojistí všechny P. V případě neplnění vyplatí V. pojistné plnění, převezmou ji a postarají se o veškeré činnosti potřebné pro vymáhání, takže se tomuto procesu vyhne, ale pojistné plnění nemá stejnou hodnotu jako původní P.[1]

Pojištění P. si ve světě našlo svoje uplatnění, i když V. nemusí být vyplacena původní hodnota P. Prioritním zájmem V. je úplné vyplacení pohledávky, V mém případě ale budu předpokládat, že V. jej nepoužije, protože se mu pojištění bude zdát drahé.

Factoring

Factoring představuje zajímavou příležitostí, jak se vyhnout úvěru a uspokojit svoji potřebu po penězích prodejem krátkodobých P. před datem splatnosti. Faktoringová společnost ji ale neodkoupí za její původní hodnotu a taky neodkoupí P., kde hrozí vysoké riziko nesplacení.[1]

Z hlediska času se V. dostane plnění ještě dříve a může se vyhnout i případnému vymáhání P., protože se tímto způsobem se může pokusit zbavit i P., u které má obavy z jejího nesplacení. Cenou za tyto výhody je nižší hodnota odkupu, proto by měl V. dobře zvážit tuto variantu.

Forfaiting

Krom toho, že se Forfaiting týká dlouhodobé P. a kvůli jeho využívání se zahraničím zde figurují i zajišťovací prostředky ke krytí rizika, funguje na obdobném principu jako

²¹ K zpracování této části bylo využito Bařínová (2007) viz [1] a Pilátová (2009) viz [7]

factoring. Pohledávka V. ale bude krátkodobá, a proto jej nebude moci využít jako zajišťovacího instrumentu.[1]

Sekuritizace

Sekuritizace představuje další možnost prodeje P., ale vážou se k ní vysoké náklady. Pro nedostatečné právní zázemí u nás nemůže být použita, a proto ji u nás nemůže využít ani V.[1]

Zhodnocení zajišťovacích prostředků využívaných při mimosoudním vymáhání

5.1.3 Zákonné instrumenty vymáhání

Uznání závazku

Uznáním závazku²² si V. může právně doložit vznik P., pokud se obává jejího neprokázání v soudním řešení sporu. K sepsání tohoto prohlášení D. není povinen ze zákona, takže to udělat nemusí. Navíc by to bylo rozhodnutí neracionální, protože by se tím znevýhodnil u soudu. Uznání také může mít podobu oznámení o tom, že D. přikázal bance uhrazení jeho Z. nebo návrhu na platební kalendář.

Přestože V. takto může získat vysoké právní zajištění, pro svoji podmínku povinného písemného prohlášení ze strany D. může být tento zajišťovací instrument takřka nepoužitelný a věřitel jej sám osobně ani použít nemůže. I tak ale nemusí být zaručeno, že se soudní řízení neprotáhne a V. nebude přiznáno jeho nároku později.

Notářský zápis

Notářský zápis²³ se využívá pro svoji vysokou zabezpečovací schopnost, protože v případě neplnění slouží jako exekuční titul pro nařízení exekuce a tím se V. vyhne zdlouhavému soudnímu řízení. Jeho sepsáním sice V. získá vysokou právní jistotu, ale rozhodně by jej neměl využívat k zajištění u spolehlivých a významných obchodních partnerů. Symbolizoval by akorát naši nedůvěru a mohl by tyto vztahy ukončit. Poněkud chladně může působit i na nové klienty, proto bych jej raději použil u klientů, kde se dříve vyskytly komplikace se solventností, anebo jako zajištění při mimosoudním vymáhání. Raději by se neměl uzavírat současně se smlouvou, aby se V. vyhnul případné materiální

²² K zpracování této části bylo využito Bařínová (2007) viz [1] a Pilátová (2009) viz [7]

²³ K zpracování této části bylo využito Bařínová (2007) viz [1] a občanský soudní řád (2009) viz.[11]

nevykonatelnosti exekuce pro chybějící nebo nepřesně uvedené vymezení rozsahu a obsahu povinnosti povinné osoby.

Pro svoji povahu nalezne notářský zápis své uplatnění především jako donucovací prostředek při mimosoudní domluvě. Z časového hlediska je V. zaručena rychlá návratnost, protože v případě neplnění slouží jako podklad pro nařízení exekuce. Náklady na její provedení se hradí z prodaného majetku. Nicméně exekuce bude nevykonatelná, pokud D. nebude vlastnit žádný majetek nebo bude zahájeno IŘ.

Exekuční zápis

Exekuční zápis představuje obdobnou formu zajištění jako notářský zápis, a proto pro něj platí stejné principy.

Převzetí dluhu

Pokud si je D. vědom, že nebude schopen plnit svůj Z., bylo by slušné navrhnout V. jinou osobu, která jej nahradí v pozici D. K svolení této změny je nezbytný souhlas V., ale ten by neměl učinit bez prověření navrhované osoby, protože samotným návrhem této osoby není zaručena její solventnost. [10]

Převzetí dluhu může být pro V. vítanou nabídkou, pokud se D. přizná ke své platební neschopnosti. Samotné podepsání by ale neměl uspěchat, aby se nevystavil riziku, že novým D. bude osoba rovněž nesolventní.

Postoupení pohledávky

K tomuto úkonu se V. může uchýlit kvůli neočekávané nutnosti mít u sebe najednou více peněžních prostředků, proto k postoupení dochází zpravidla úplatným převodem, kterým získá peníze daleko rychleji, ačkoli se mu nedostane plné výše. V. se tak může pokusit i zbavit pochybné P. Ve vlastním zájmu by se původní V. neměl zaručovat za nedobytnost P, protože by ji musel zaplatit novému V., pokud by tak neučinil D. Nový V. na postoupení P. ani nemusí přistoupit, pokud se mu D. nebude zdát solventní, nebo původní V. se mu nezaručí za nedobytnost.[10]

Postoupení může být možností, jak se zbavit pochybné P., nebo získat peníze před datem splatnosti, ale V. jej nebude moci použít, pokud se písemně nezaručí za nedobytnost P, nebo se novému V. nebude zdát D. dostatečně solventní.

5.1.4 Mimosúdenné instrumenty vymáhání

Inkasní kanceláře

Využitím služeb inkasních kanceláří může V. zvýšit pravděpodobnost úspěchu při vymáhání P. Z hlediska finanční stránky nepožadují zálohy, u krátkodobých P. se platí nízké provize a navíc tyto náklady za jejich využití jsou daňové uznatelné, takže jejich služby mohou být vítaným nástrojem. Bohužel se zde vyskytují i neseriózní kanceláře, které požadují zálohy i vyšší provize a některé navenek pro laika vypadají jako exekutor, takže V. nezbyvá, než si kancelář nejdříve před konečným výběrem prověřit a nebo využít jiné alternativy.[1]

Mediační řízení

Ačkoli se zde předpokládá oboustranný zájem na vyřešení sporu, nemůže proběhnout bez souhlasu zúčastněných stran. Přestože mediátor nemá donucovací pravomoc, snaží se stranám pomoc nalézt optimální variantu řešení. Výsledek řízení může být písemně sepsán a za použití exekučního nebo notářského zápisu i vymáhán. [1]

Bohužel v našem právním řádě ještě nenalezneme jeho úpravu, a proto ho V. nemůže ani použít.

Zhodnocení jednotlivých forem řízení

U jednotlivých řízení jsem stručně vymezil jejich průběh pro vytvoření určité představy, protože zde není nutný detailní popis, ale s ohledem na metodu SWOT výstižné vylíčení. Proto se zde o nich nebudu více rozsáhle rozepisovat, ale pouze shrnu to nejdůležitější. Závěrem pro rychlý přehled uvedu ještě tabulku pro srovnání základních informací.

5.1.5 Soudní řízení

K SŘ se váže velké množství lhůt²⁴, mohou probíhat v několika instancích a vzhledem k tomu, že soudy musí projednat každou námitku, mohou trvat až do nekonečna. S tím úzce souvisí nutné výdaje za právního zástupce, které se tak mohou vyšplhat do obrovských částek. Jestliže by to V. vzdal, veškeré výdaje by tak skončily nenávratně jako

²⁴ K zpracování této části bylo využito Bařínová (2007) viz [1], Pilátová (2009) viz [7] a Halfar (2008) viz [5]

utopené náklady. Vyskytují se zde ale i případy, kdy řízení trvá daleko krátce, ale těm se lze vyhnout. Délku řízení také ovlivňuje množství důkazů a opatření hovořících ve prospěch V. a řádné a mimořádné opravné prostředky. Na druhou stranu se opravnými prostředky může bránit i V., pokud bude rozhodnuto v jeho neprospěch. Po několika letech končí soud vydáním rozsudku, a pokud se proti němu D. neodvolá, stává se vykonatelným. To ale ještě neznamená, že D. bude plnit uloženou povinnost. Po té nezbývá, než se bránit exekucí. SŘ zakončím faktem, že se k němu neváznou tak přísné zahajovací podmínky jako u ostatních řízení.

5.1.6 Rozhodčí řízení

U RŘ se neplatí²⁵ tak vysoké zahajovací poplatky, probíhá podstatě kratší dobu a pouze jednoinstančně a ne na tak formální bázi. Jednostupňové řízení může být rizikové i pro V., pokud bude rozhodnuto v jeho neprospěch. RŘ končí rozhodčím nálezem, proti kterému se sice nelze odvolat, ale může být zrušen u příslušného soudu a z tohoto hlediska se může protáhnout. Na druhou stranu vykonatelný rozhodčí nález může posloužit jako exekuční titul. Nález také může být přezkoumán, pokud se tak strany dohodnou, ale to považuji za nepravděpodobné při řešení sporu. Na rozdíl od soudu s řešením sporu formou RŘ musí souhlasit obě strany, jinak ale nelze zahájit. Svědci a znalci se zde mohou dostavit pouze dobrovolně.

5.1.7 Insolvenční řízení

V zájmu ochrany věřitelů je D. povinen zahájit IŘ²⁶ při hrozícím úpadku, jinak se vystavuje sankci. Práva D. k majetku se omezují, aby se ho nemohl zbavit nebo přednostně neuspokojil jiné věřitele. Věřitelé mohou využít odpůrčího práva, pokud by se D. účelně zbavoval majetku. Ochrana D. se spočívá v přezkoumání proti špatně přihlášeným pohledávkám, za které může být věřitelům uložena i sankce. D. může využít i moratoria, aby uspokojil své věřitele, ale to může být zrušeno. Úpadek se může řešit reorganizací, která probíhá dlouhodobě při vysokých nákladech a nemůže probíhat u všech D. a konkursem, kdy se zpeněží majetková podstata. Zajištění věřitelé se uspokojují zvlášť,

²⁵ K zpracování této části bylo využito Bařínová (2007) viz [1] a Bejček (2002) viz [2]

²⁶ K zpracování této části bylo využito Březinová (2009) viz [3] a Richter (2008) viz [8]

ostatní věřitelé se uspokojují poměrně. S růstem počtu nezajištěných věřitelů klesá výše vyplacené náhrady. Konkurs může být i zrušen pro nedostatek majetku. K IŘ se vážou vysoké náklady, proto se zákon snaží přesvědčit účastníky k dohodě. Za jeho zahájení může soud vyžadovat zálohu až 50.000 Kč, kterou zpravidla platí věřitelé. Aby IŘ mohlo proběhnout, musí být splněny podmínky pro úpadek.

5.1.8 Exekuční řízení

Exekuční řízení²⁶ nemůže být zahájeno, pokud V. nemá exekuční titul. Ten může získat několika způsoby, z nichž časově nejnáročnější je vykonatelný rozsudek soudu. Exekuční řízení může probíhat dvěma způsoby, z nichž nesporně výhodnější je využití možnosti soudního exekutora. Za činnost exekutora se platí záloha, která může být později navrácena. V. se uspokojuje zpeněžením ze zabaveného majetku D. Exekutor takto nemůže zpeněžit veškerý majetek a může nastat i situace, kdy exekuci nelze vykonat, protože D. nemá žádný majetek nebo kvůli probíhajícího IŘ.

Pro rychlý přehled uvedu ještě tabulku základních specifik.

Tabulka 5.3.1: srovnání základních specifik

	SŘ	RŘ	IŘ	EŘ
Podmínky pro zahájení	Spor	spor	Podání návrhu	Exekuční titul
	Podání žaloby	Smluvní ujednání		Podání návrhu
Zahajovací poplatky	4% z hodnoty sporu	3% z hodnoty sporu	Záloha až 50.000, -	kolem 20% z vymáhané částky
Délka řízení	4	2	3	1 (pouze řízení a při řešení exekutorem)
Řešení sporu	Nañízení povinnosti	Nañízení povinnosti	Postupné uspokojování	Prodaní postihnuteľného

²⁶ K zpracování této části bylo využito Bařínová (2007) viz [1] a Bukáč (2004) viz [12]

	rozsudkem	rozhodčím nálezem	Zpeněžení majetkové podstaty	majetku D.
--	-----------	----------------------	------------------------------------	------------

Výběr preventivních zajišťovacích prostředků

Z provedené analýzy usuzuji, že vzhledem k účinnosti zajištění s ohledem na faktor času můžu označit za nejvhodnější specifické zajišťovací prostředky zástavní právo nebo ručení. Dle mého soudu u těchto instrumentů opravdu vyplynula jejich rychlost a efektivnost při neplnění D. Pro zástavní právo jsem se takto rozhodl kvůli jeho zástavním možnostem a nesporné výhody při uspokojování v insolvenčním řízení. V případě ručení se nám plnění zaručuje prověřeným solventním ručitelem. Naše jistota by ještě více vzrostla při užití bankovní záruky, kdyby za ni banka nemohla požadovat i vysoké částky.

U nespecifických instrumentů bych opravdu doporučil využít možnosti prověřujících opatření a doporučených ujednání vztahujících se ke smlouvě a smluvní zálohy. Jedině předcházení problému na samém počátku totiž můžeme předejit hrozícím rizikům neplnění a problémům s vymáháním a zajistit si řádné a včasné plnění. Ostatní možnosti jsem vyloučil, protože se k nim vážnou výdaje, plnění je obdrženo později a v neúplné výši.

Výběr prostředků mimosoudního vymáhání

Z této skupiny bych navrhoval V. využití zajišťovacích zápisů, protože proti dalšímu neplnění D. bude uspokojen exekucí. Navíc poplatky budou hrazeny ze zpeněženého majetku, takže se V. nemusí bát zbytečných výdajů a rychlý průběh řízení zaručuje, že se D. mezitím nezbaví svého majetku.

Využití inkasních kanceláří nebo mediačního řízení může být použitelnou alternativou, ale neslibuji si od nich takový účinek, jak nabízí zajišťovací zápisy.

Výběr vhodné formy řízení

Kdyby tento výběr nebyl podmíněn, rozhodně bych V. navrhl využití exekuce pro její rychlost a efektivitu, aby se mu jeho nároku dostalo co nejdříve. Ta ale nemůže být nařízena, pokud V. nevlastní exekuční titul. Jestliže se V. nepojistil ani sepsáním zajišťovacích zápisů, nezbývá než jej získat v podobě vykonatelného rozsudku soudu, ale to se může trvat i několik let.

Za takových okolností bych V. nabídl využití RŘ, protože probíhá rychle a pouze jednoinstančně a vykonatelný rozhodčí nález se rovněž považuje za exekuční titul. To ale nemůže být zahájeno, pokud s D. nese-psal rozhodčí smlouvu, a pokud s takovým způsobem řešení sporu ani nesouhlasí, nemůže ho V. ani použít.

V tom případě bych V. poradil využití IŘ, protože může být uspokojen podle reorganizačního plánu, anebo z konkursu prodejem majetkové podstaty. Reorganizace ale může probíhat dlouho a ani nemusí proběhnout úspěšně a konkurs může být zrušen pro nedostatečný majetek D. Neuspokojených věřitelů zde vystupuje více, a pokud V. není zajištěn, bude při konkursu uspokojen pouze poměrně podle výše P. Navíc D. se musí nacházet v úpadku, aby bylo následně rozhodnuto o způsobu řešení uspokojení věřitele. Takže ani tento způsob nemůže být kdykoliv použit.

Pak tedy nezbyvá než podat na D. žalobu a řešit spor soudní cestou. Ta ale probíhá zdloouvavě, V. si musí platit za pomoc právního zástupce a stále nemá zaručeno, že spor vyhraje.

Volba tedy závisí na konkrétní situaci podle toho, zda V. vlastní exekuční titul, podepsal s D. rozhodčí smlouvu nebo má důvod obávat se úpadku D. Pokud ani jedno není možné, nezbyvá než řešit spor žalobou u soudu.

S každým rozhodnutím se vážou i jeho důsledky, a proto v následující kapitole poukážu na to, jaké zdrcující účinky může mít podcenění zabezpečení P. nebo špatně zvolený zajišťovací instrument a navrhu vhodná kroky, jak by měl V. správně postupovat. Dále také upozorním na výhody plnění ve splátkách s ohledem na vliv inflace.

6 DŮSLEDKY PODCENĚNÍ A ŠPATNÉHO ZABEZPEČENÍ POHLEDÁVEK

Jelikož se špatného rozhodnutí může V. dopustit na několika místech, rozhodl jsem se sestavit takový model, aby z jeho množství chybných rozhodnutí vyplynulo co nejvíce rizik a negativních důsledků a mohl jsem tak co nejlépe sestavit soubor doporučujících opatření.

Modelová situace

Vzniku P. předchází proces, kdy podnikatel aktivně vyhledává potenciální zákazníky, anebo na sebe nechává upozorňovat použitím vhodných sdělovacích prostředků, kdy se nechá jimi oslovovat. V obou dvou případech následuje rozhodnutí, zda se zákazníkem uzavřít kupní smlouvu. Mnozí podnikatelé automaticky uzavrou smlouvu bez jakéhokoliv prověření s každým zákazníkem, protože vidí za uzavřenou smlouvou pouze zisk a nemyslí na možné rizika. Proto budu předpokládat, že ani tento podnikatel nepoužije preventivních zajišťovacích prostředků, aby neodradil svého zákazníka, za kterým se bude skrývat neplatič.

Dny pomalu ubíhají a D. řádně a včas nezaplatí ani do posledního dne lhůty pro zaplacení. Uplynutím posledního dne lhůty pro zaplacení se D. dostává do prodlení s plněním. Na toto neočekávané jednání V. reaguje písemně upomínkou, ve které D. upozorní na nezaplacení a dožaduje se svého plnění. D. se ale bude bránit výmluvami, kterým V. uvěří a dohodnou se na pozdějším plnění s dodatkem, že za příští neplnění bude hrozit už D. smluvní pokuta.

V. zvolil toto zajištění v domněnī, že smluvní pokuta představuje pro D. donucovací výstrahu, protože by tak musel zaplatit částku podstatně vyšší a i kdyby peníze přesto neměl, tak si je raději vypůjčí, aby se vyhnul pokutě. D. ale nezaplatí do data splatnosti ani v tomto případě, a proto ho V. opětovně kontaktuje. Ten bude opětovně hledat způsob, jak se vymluvit, aby nemusel V. zaplatit. S naivitou V. to nebudu přehánět, a proto budu předpokládat, že zde už ztratil trpělivost a rozhodl se P. vymáhat. Jelikož nevyužil žádných preventivních ani donucovacích zajišťovacích prostředků, nezbude mu, než podat žalobu a řešit spor u soudu.

Soudní řízení trvá dlouho kvůli množství lhůt, opravným prostředkům a nutnosti soudu projednat veškeré námitky, takže se může protáhnout až na několik let a při vysoké právní zdatnosti D. i do nekonečna. Pro zjednodušení budu předpokládat, že po několika

letech soud rozhodl ve prospěch V. a rozsudek se stal vykonatelným, protože D. ani ve stanovené lhůtě nesplnil soudem uloženou povinnost.

Za těchto podmínek V. podá návrh na výkon rozhodnutí prostřednictvím soudního exekutora, aby se mu po tak dlouhé době dostalo co nejdříve jeho nároku, protože exekuce probíhá rychle a efektivně. Zde ale budu předpokládat, že exekuce nemůže být provedena, protože mezitím se okruh věřitelů rozšířil a podáním návrhu bylo rozhodnuto o zahájení IŘ, takže V. musí uplatnit svoji P. přihláškou.

Protože u D. byl prokázán úpadek, IS soud přistoupil ke způsobu jeho řešení. Ze schůze věřitelů vyplynulo, že reorganizace by byla nákladná, zdlouhavá a pravděpodobně i neúspěšná, takže se rozhodla pro řešení konkursem. V. by se zde mohl začít radovat, protože konečně našel způsob, jak uplatnit svoji P. Velkému překvapení se mu ale dostane, když po tak dlouhé době obdrží pouze zlomek toho, kolik činil jeho skutečný nárok, protože jako nezajištěný V. bude uspokojen jako poslední. Ještě většího úžasu by se mu ale dostalo, kdyby IS rozhodl u zrušení konkurzu kvůli nedostatečnému majetku a ani zde by nebyl uspokojen jeho nárok.

Důsledky špatného rozhodnutí věřitele

Na modelové situaci jsem se snažil poukázat, jaké závažné důsledky mohou V. potkat při uplatňování své P., pokud podcení nebo špatně zvolí způsob zajištění. Tyto důsledky shrnu do několika bodů, aby byla zřejmá jejich závažnost.

- neprověřením potenciálního D. se V. nevyhnuł riziku, že uzavře smlouvu s osobou, která ani neexistuje, odmítne mu zaplatit, anebo nebude schopna zaplatit
- jelikož V. nevyužil vhodných zabezpečujících ustanovení ve smlouvě a některých preventivních zajišťovacích prostředků, nepodařilo se mu toto riziko ani omezit
- kvůli svému nezabezpečení ohrozil likviditu podniku, a pokud by byl závislý na včasném plnění, tak i provoz firmy a vlastní plnění svých závazků.
- při řešení prodlení D. nevyužil vhodného donucovacího prostředku, a proto neomezil riziko příštího neplnění, ani se nezabezpečil pro případné vymáhání právní cestou.
- V. se zde nepokusil ani o dohodu na splátkovém kalendáři, takže si nezajistil ani možnost postupného plnění.
- Kvůli svému nezabezpečení vzniklo V. velké množství výdajů, které mu nakonec ani nebyly nahrazeny

- Čím více se vzdaluje okamžik uspokojení jeho P, tím více rostou nutné výdaje na její získání a spolu s vlivem inflace snižují reálnou hodnotu P., takže časem by se mohlo i ukázat, že domáhat se svého nároku nemá smysl, pokud by skutečná náhrada tyto výdaje a vliv inflace nepřevýšila.
- Absence úhrady P. a nutné výdaje omezují V. při dosahování svých podnikatelských cílů a snižují jeho konkurenceschopnost
- S trochou nadsázky by se V. kvůli své neopatrnosti sám přivedl do zániku

Ještě než přistoupím k závěrečné části této kapitoly, pozastavím se u možnosti plnění P. ve splátkách, které skrývá určité výhody.

Plnění ve splátkách

Ačkoli by optimálním způsobem uplatnění P. byla situace, kdy D. řádně a včas zaplatí, nemůžu zde neuvést plnění ve splátkách, které je stále příznivější před neplněním. Abych tuto možnost mohl zhodnotit, aplikuji ji na konkrétní modelový příklad.

Budu tedy předpokládat, že D. neuhradil P. ve výši 200.000Kč do data splatnosti a po 30 dnech prodlení bylo dohodnuto, že D. kvůli své nepříznivé finanční situaci bude poskytovat plnění v dohodnutých splátkách každý 18 den v měsíci po dobu 36 měsíců. (prodlení zde nepřekročilo do druhého pololetí). Strany se dále dohodly na úroku ve výši 8% p. a. Ten se skládá ze dvou složek a to 5% úrokového výnosu a 3% krytí proti inflaci, protože V. si je dobře vědom jejího účinku na hodnotu peněz. Složku inflačního krytí tvoří 2,5% inflace za rok 2006 a 0,5% ochrana proti případné proměnlivosti inflace.

Při výpočtu úroků z prodlení se budu řídit výchozími podmínkami příkladu, nařízením vlády platným k 19. 1. 2009, kterým se stanoví výše úroků z prodlení, současnou hodnotu repo sazby ČNB získanou ze stránek www.cnb.cz a jejich samotný výpočet provedu pomocí postupu uvedeného na webových stránkách www.Vymahani-Pohledavky.cz. Než se ale dostanu k výpočtu měsíční splátky, musí se hodnota původní P. navýšit o úroky z prodlení a ušlý zisk. Po té je nutné provést přepočet úroku, protože plnění se provádí v měsíčních splátkách. Měsíční výši splátky vypočtu podle vzorce pro umořování dluhu. Abych mohl provést hodnotové srovnání jednorázového plnění a plnění ve splátkách, musím očistit měsíční plnění od vlivu času pomocí metody čisté současné hodnoty. Ke zjištění, zda reálná úroková míra převyšuje inflaci, provedu její hodnoty za roky 2007, 2008 a 2009 s požadovaným 8% výnosem a s pouze inflačním krytím.

Po provedení odpovídajících výpočtů podle vzorců (6.3.1) a (6.3.2) se hodnota původní P. navýšila:

Původní Pohledávka	200.000 Kč
Úroky z prodlení	+1.3315,10 Kč
Ušlý zisk	+10.000 Kč
Zvýšená pohledávka	Σ 211.315 Kč

Částka zvýšené P. se stane výchozí hodnotou pro výpočet měsíční splátky. K tomuto výpočtu je dále zapotřebí využít vzorce (6.3.3) pro přepočet úroku kvůli měsíčním splátkám. Při jeho užití se hodnota ročního úroku změnila:

z 8% p. a. na 0,64% p. m.

Teprve nyní můžu tyto hodnoty dosadit do vzorce (6.3.4) pro výpočet měsíční splátky, která činí:

Měsíční splátka: 6.591 Kč

Od této částky jsem potom odvodil pomocí vzorce (6.3.5), kolik D. přeplatí kvůli svému prodlení a plnění ve splátkách.

Přeplatek z prodlení a splátek: 37.276 Kč

Na závěr jsem očistil měsíční splátky od vlivu času pomocí vzorce (6.3.6) pro čistou současnou hodnotu, abych mohl porovnáním zjistit, zda měsíční plnění přinese vyšší hodnotu než jednorázové.

211.315 Kč (jednorázové) < 211.324,8 Kč (měsíční)

Z porovnání těchto hodnot vyplývá, že plnění ve splátkách je výhodnější.

Po tomto výpočtu, bych chtěl ještě prověřit, zda se V. ochránil proti vlivu inflace. To zjistím pomocí vzorce (6.3.7) pro reálnou úrokovou míru.

Reálná úroková míra pro 1 rok:	+ 5,2%
Reálná úroková míra pro 2 rok:	+ 1,7%
Reálná úroková míra pro 3 rok:	+ 7 %

Z dosažených kladných hodnot reálné úrokové míry v jednotlivých letech jasně vyplývá, že vliv inflace nepřekryl nominální úrokovou míru a došlo ke zhodnocení P.

Nyní přihlédnu ještě k faktu, že V. vyčlenil zvlášť v hodnotě úroku 3% na ochraně proti inflaci. I zde použiji vzorce (6.3.7) pro zjištění reálné úrokové míry.

Reálná úroková míra pro 1 rok:	+ 0,2%
Reálná úroková míra pro 2 rok:	– 3,3%
Reálná úroková míra pro 3 rok:	+ 2 %

V tomto případě se sice V. nepodařilo překrýt inflaci ve druhém roce, ale v ostatních letech už byl úspěšný a navíc ještě část této složky přispěla k většímu zhodnocení.

K výsledné měsíční splátce jsem dospěl užitím příslušných vzorců za předem zvolených předpokladů. Zda bude vyhovovat oběma stranám, závisí na finanční potřebě V. a finančních možnostech D. Tato částka ale může dobře posloužit pro orientaci a v rámci možností obou stran se pak můžou dohodnout na její úpravě co do výše a četnosti splácení. Užitím této možnosti V. nedostane okamžitého jednorázového plnění, takže může disponovat pouze s malými částkami. Pokud ho to ale nijak neohrožuje a příliš neomezuje a D. bude schopen splácet dohodnutou výši, může tato varianta představovat vhodné východisko, jak uplatnit svůj nárok při finančních obtížích D. Tento způsob se stane pro V. ještě výhodnějším, pokud se mu podaří od banky vypůjčit částku 211.315 Kč při splátkách nižších než 6.591 Kč, protože bude okamžitě disponovat potřebnou částkou a k tomu bude mít i výnos z půjčené částky. I v tomto případě ale musí být splátkový kalendář důkladně sepsán a zajištěn vhodným instrumentem, aby se V. mohl bránit proti opětovnému neplnění.

Soubor doporučujících opatření

V prvním modelovém příkladě jsem záměrně předpokládal nedostatečný přístup V. k zajištění své P., aby byly zřejmější možné důsledky. Ty se potom staly východiskem pro vyvození souboru preventivních opatření. Každému podnikateli bych tedy doporučil, aby:

- Zaměstnával zaměstnance nebo si zřídil ve své firmě oddělení, které se bude starat o správu a řízení jeho pohledávek
- došlo k prověření každého potenciálního zákazníka, než se s ním uzavře smlouva
- nepodceňoval prověření a neuzavíral smlouvu s každým zákazníkem
- smlouvu sepsával opravdu podrobně a využil vhodných ustanovení a preventivního zajišťovacího prostředku
- zbytečně neodkládal uplatnění své P. a tím se vyhnul riziku promlčení

- v případě prodlení D. se snažil spor vyřešit domluvou na splátkách v kombinaci se zajišťovacím nebo donucovacím prostředkem, prodloužením termínu splatnosti s využitím donucovacího prostředku anebo jinou možností ve spojení s donucovacím prostředkem jako je notářský nebo exekuční zápis.
- domáhal se neprodleně svého práva využitím výhod z donucovacího prostředku (možnost exekuce), pokud D. opětovně nezaplatí a odmítá se s V. domluvit
- využil ostatních forem soudního řízení, pokud nemůže využít exekuci. Řešení majetkového sporu u soudu by ale měl využít až na posledním místě.

7 ZÁVĚR

Představa, že by každý peněžitý nárok byl uplatněn řádně a včas, je vytouženým snem každého podnikatele. Jedině takové plnění může zajistit řádný provoz firmy, plnění podnikatelových závazků a dosahování svých vytyčených cílů.

Právo V. na řádné a včasné plnění ze závazkového vztahu, představuje pro D. povinnost tak činit. Podnikatelský život se porušení této povinnosti snad ani nevyhne, jelikož zákon tuto povinnost D. výslovně pouze ukládá bez hrozby odpovídajícího trestu za její nedodržení.

Přestože každý podnikatel je osobou svéprávnou, a tudíž nese odpovědnost za svá rozhodnutí, jejímž důsledkem může být i jeho špatná finanční situace, mnozí přesto vstupují do závazkového vztahu a svou povinnost plnit řádně a včas nedodrží. Z morálního hlediska by toto jednání bylo v dřívějších dobách naprosto nepřijatelné a společnost jako taková by tohoto podnikatele náležitě potrestala.

Jelikož s postupem času dobrá morálka neboli mrav ustoupil do ústranní, nezbylo než toto jednání ošetřit právním způsobem, který se později rozšířil i o mimozákonné instrumenty. Na možnosti tohoto zabezpečení se mi podařilo úspěšně poukázat v kapitole zajištění pohledávek, kde jsem vymezil jednotlivé varianty s ohledem na okamžik jejich možného použití. Přestože jsem nevymezil veškeré existující prostředky, určitě tato kapitola posloužila pro vytvoření náležité představy o tom, kolika možnými způsoby se může podnikatel zabezpečit proti nevyžádanému jednání.

Tyto instrumenty jsem dle mého soudu zdařile zhodnotil díky analýze metody SWOT. Pomocí ní jsem tak poukázal na silné a slabé stránky, možné příležitosti a hrozby vyplývající z užití daného zajišťovacího prostředku. Analýzu jsem provedl s ohledem na faktor času tak, aby bylo zajištěno co nejrychlejší, a tudíž i nejúčinnější, uplatnění pohledávky V. v odpovídající výši. Provedení analýzy s ohledem na toto kritérium se ukázalo jako smysluplné, protože každý V. potřebuje své peníze co nejdříve, aby s nimi mohl opětovně disponovat.

Za těchto podmínek jsem se snažil co nejobjektivněji vybrat nejvhodnější zajišťovací prostředek. U preventivních specifických instrumentů jsem tak došel k závěru, že jako optimální varianta se pro V. jeví užití zástavního práva nebo ručení a to v případě možností i bankovního. Z nespecifických zajištění jsem vřele doporučil, aby podnikatel ve vlastním

zájmu nejdříve komplexně prověřil každého potenciálního zákazníka pomocí různých databází, použil vhodná ustanovení ve smlouvě a využil i možnosti smluvní zálohy.

V případě mimosoudního vymáhání jsem navrhl možnost využití notářského a exekučního zápisu, protože zaručují vysokou účinnost uplatňování P. prostřednictvím exekuce, pokud D. opakovaně nezaplatí. I mimozákonné způsoby by zde šli požit, ale nepřiložil jsem jim takovou váhu.

V případě jednotlivých řízení se mi nepodařilo jednoznačně určit nejvhodnější variantu, protože se ke každému váže spousta podmínek a předpokladů. Zde se právě prokázalo, jak důležité je pro V. vhodné zajištění. Ačkoli jsem jednotlivé varianty vyloučil právě pro nesplňované předpoklady pro jejich použití, až na variantu soudu, kterou jsem označil jako poslední pro řešení majetkových sporů, provedené vyřazování jsem uskutečnil v takovém pořadí, které by mělo V. zajistit nejrychlejší uplatnění jeho pohledávky v odpovídající výši soudní formou.

V poslední kapitole se mi pak rozhodně podařilo poukázat na potenciální výhody plnění ve splátkách v situaci, kdy nepříznivá finanční situace D. neumožňovala řádné a včasné plnění a v důsledku níž se D. dostal do prodlení. Z této možnosti jsem dokonce došel i ke zjištění, že tento způsob uplatnění P. může být výhodnější, než jednorázové plnění.

Za poslední úspěch této práce považuji vytvoření souboru doporučujících ustanovení, podle kterých by měl V. postupovat v rámci problematiky pohledávek. Jeho použití sice nezaručuje jistotu, že D. řádně a včas zaplatí v dohodnutém termínu, ale uvádí pravidla, jak se co nejlépe vyhnout problémovým D. a zabezpečit se proti případnému neplnění vhodným způsobem.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

MONOGRAFIE

- [1] BAŘÍNOVÁ, D.; VOZŇÁKOVÁ I. *Pohledávky – právně – daňově – účetně*. 3. rozšířené vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2007. 136 s. ISBN 978-80-247-1816-3
- [2] BEJČEK, J. A KOLEKTIV *Základy obchodního práva pro ekonomy*. 1. vyd. Ostrava: VŠB – TU Ostrava, 2002. 270 s. ISBN 80-248-0167-1
- [3] BŘEZINOVÁ, H. *Ekonomické aspekty insolvenčního zákona*. 1. vyd. Praha: RNDr. Ivana Hexnerová – BOVA POLYGON, 2009. 200 s. ISBN 978-80-7273-159-6
- [4] DLUHOŠOVÁ, D. *Finanční řízení a rozhodování*. 2. upravené vyd. Praha: Ekopress, s. r. o., 2008. 192 s. ISBN 978-80-86929-44-6
- [5] HALFAR, B. A KOLEKTIV *Právo*. 3. přepracované vyd. Ostrava: VŠB – TU Ostrava, 2008. 170 s. ISBN 978-80-248-1906-8
- [6] JUREČKA, V.; JANOŠÍKOVÁ, I. A KOLEKTIV. *MAKROEKONOMIE Základní kurs*. 1. vyd. Ostrava: VŠB – TU Ostrava, 2006. 312 s. ISBN 80-248-0530-8
- [7] PILÁTOVÁ, J.; RICHTER J. *Pohledávky a jejich řešení v podnikové praxi*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, spol. s r. o., 2009. 112 s. ISBN 978-80-7263-534-4
- [8] RICHTER, T. *Insolvenční právo*. 1. vyd. Praha: ASPI, a. s., 2008. 472 s. ISBN 978-80-7357-329-4

Právní předpisy

- [9] *ÚZ OBCHODNÍ ZÁKONÍK a další zákony*, podle stavu k 1. 9. 2009. Ostrava: Sagit, a. s., 2009. 320 s. ISBN 978-80-7208-756-3
- [10] *ÚZ OBČANSKÝ ZÁKONÍK A SOUVISEJÍCÍ PŘEDPISY*, podle stavu k 19. 1. 2009. Ostrava: Sagit, a. s., 2009. 272 s. ISBN 978-80-7208-729-7
- [11] *ÚZ OBČANSKÝ SOUDNÍ ŘÁD* *jednací řád pro okresní a krajské soudy* *SOUDNÍ ŘÁD SPRÁVNÍ ROZHODČÍ ŘÍZENÍ* *EXEKUČNÍ ŘÁD* *SOUDNÍ POPLATKY*, podle stavu k 26. 1. 2009. Ostrava: Sagit, a. s., 2009. 304 s. ISBN 978-80-7208-730-3

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

- [12] BUKÁČ, P. *Exekuce - kladivo na dlužníky*. 2004, [cit.2004-8-31]. Dostupné z <<http://www.mesec.cz/clanky/exekuce-kladivo-na-dluzniky/>>
- [13] *Repo sazba - pohledávky a úroky*. MEDIAPOL News, s. r. o., 2009, [cit.2009-7-1]. Dostupné z < <http://www.vymahani-pohledavky.cz/vymahani-pohledavek.1/repo-sazba-pohledavky-a-uroky.10.html>>

SEZNAM ZKRATEK A SYMBOLŮ

IŘ	insolvenční řízení
IS	insolvenční soud
SŘ	soudní řízení
RŘ	rozhodčí řízení
D.	dlužník
V.	věřitel
P.	pohledávka
Z.	závazek
a jiné	aj.
a tak dále	atd.
Český statistický úřad	ČSÚ

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou (bakalářskou) práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že jeden výtisk diplomové (bakalářské) práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové (bakalářské) práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou (bakalářskou) práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

.....
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

.....